

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIA

1924.

XII. évf.

1—2. sz.

TANÜGYI FOLYOIRAT. KIADJA A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TÁRSASÁG. MEGJELNIK ÉVENTE 10 SZÁMBAN, LEGALÁBB 6 IVNYI TERJEDELEMBEN. ELŐFIZETESI ÁRA: EGY ÉVRE 30.000 K, A M. GY.P. TÁRSASÁG TAGJAINAK 10.000 KORONA.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VIII., MOSONYI-UTCA 6. SZÁM ALATT VAN. TELEFON: JÓZSEF 56.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!
Amen.*

Gyógypedagógiai gyakorlat.

Irta: ÉLTES MÁTYÁS.

E cím alatt új rovatot nyitunk, ahol a gyakorlatban kiváló gyógypedagógus szakembereinket akarjuk szóhoz juttatni. A magyar szakirodalomban eddig nem jelentek meg sem vázlatosan, sem részletesen kidolgozott gyakorlati tanítások, minek hiányát erősen érezzük, mert emiatt nincs egységes tanítási eljárásunk, nincs kiforrott „gyógypedagógiánk”. Igaz, hogy vannak tanterveink, vannak részletes utasításaink, de ez mind csak a keretet adja, amelybe az igazi mesterművet, az egy-egy órára elosztott tanítási eljárást, a gyógypedagógusnak kell megrajzolnia. És legyen akármilyen szép a keret, igazi értéket mégis csak a benne elhelyezett kép jelenthet. Ilyen művészi tanítási képeket, egy-egy tanítási órát kitöltő, módszeresen feldolgozott leckéket kérünk mi e rovatba. Mert vannak mestereink, akik istenadta tehetségükkel előadott tanításukkal igazi lelki gyönyörűséget nyújtanak a gyermeknek, élvezetet maguknak, szépen elgondolt, elrendezett tanításuk által. Ezekről eddig keveset tudtunk. Ezeket akarjuk ide hívogatni, hogy az ő lelkük tüzénél a lanyhák felmelegedjenek, a henyék felszerkenjenek, a bizonytalan járásuak megerősödjenek. Mert akárhogy vesszük is a dolgot, intézeteinkben a nevelő és oktató munkánál fontosabb teendő nincs, ott a legértékesebb munkát a tanár végzi, azt akármiféle más tennivaló nem pótolhatja. Ezt a tanítói munkát akarjuk megbecsülni és igazi értékének megfelelő helyre állítani. A maguk helyén nagyra becsüljük a jó adminisztrátorokat, a kiváló lélekbúvárokat, a kutatókat és megfigyelőket, a kísérletező pedagógusokat. Ezek mind-mind elősegítik a mi munkánk eredményét, de egyik sem pótolhatja azt! Intézeteink feladata a tanítás és nevelés, ezt kell tökéletesíteni. Az a pedagógiai apró munka, ami az egyes tanítási órák alatt feldolgozásra kerül: ez az alap, ezt kell tökéletesíteni.

Kérjük a gyakorlati munkában dolgozó kartársainkat, támogassanak bennünket, akár hazai eredeti, akár külföldi mintaleckék beküldésével. Gyakorlati tanításaink sorozatát **hit- és erkölcsstani**

Lapunk mai számához postai befizető lapot is csatoltunk. Kérjük az előfizetési díjak sürgős beküldését. A fenti előfizetési díjak csak április 30-ig érvényesek.

mintaleckével kezdjük, amely tantárgynak fegyelmezés tekintetében is nagy fontossága van a fogyatékosoknál.

A *hit- és erkölcsstan* tanításánál ma tudvalevőleg két irányzattal találkozunk. Némelyek szigorúan ragaszkodnak a Szentírás eredeti szövegéhez s az ókori egyszerű történetekhez, mert azoknál egyszerűbb történeteket még a fogyatékos gyermekek részére sem tudunk kitalálni.

A másik irányzat ezzel szemben azt vitatja, hogy az ókori történeteket, amint azok a Szentírásban meg vannak írva, nehezen, vagy egyáltalán nem értik meg a mai kor városokban élő gyermekei. Ezeket a bibliai történeteket tehát a modern élethez kell alkalmazni. Ezek szerint nem a szöveg szava a fontos, hanem az abból leszűrődő erkölcsi okulás. Ezek aztán megváltoztatják a biblia szövegét s az eseményeket a mai kor szemüvegén át nézik és így is tárgyalják az iskolában. Ezeknek az újítoknak a sorába tartozik Arno Fuchs is, a berlini jeles gyogyepedagógus. Tőle közöljük az alábbi leckét, mely ily modern felfogásban tárgyalja a „12 éves Jézus a templomban” című leckét. (L. Arno Fuchs: Schwachsinnige Kinder, zweite Auflage, Gütersloh, Bertelsmann Verl. 1912.)

A 12 éves Jézus a templomban.

(Tanítási tervezet a gyöngetehetségű gyermekek oktatására szolgáló kisegítő-iskola középső fokán.)

I.

Célkitűzés: Elmondom, hogyan utazott Mária, József és a kis Jézus.

Előkészítés: Hol lakott a kis Jézus szüleivel? Ki utazott már közületek? Hol voltál? Miért utaztál oda? Egyedül utaztál? Mit láttál útközben? Mit csináltál mikor megérkeztél? Hány éves voltál te akkor? Mikor Jézus élt, akkor még nem volt vasút. Miért nem utaztak Jézus szülei kocsin? Gyalog kellett az egész utat megtenniök.

Tárgyalás: Jézus 12 éves volt, mikor szülei először vitték őt magukkal a jeruzsálemi templomba. A husvéti ünnepek előtt felkészültek az útra és elmentek Jeruzsálembe. Három napig kellett menniök, míg odaértek. Végre aztán odaértek, bementek a templomba és imádkoztak a jó Istenhez.

Felírom a táblára: *Hogyan utazott Mária, József és a kis Jézus a templomba?*

Megmagyarázandó fogalmak: templom, először husvéti ünnep. Hogyan utaztak napközben és hogyan aludtak éjjel, a szabadban, sátor alatt. Jeruzsálem.

Gondolkodás: A szülők jámborsága. Nem félnek sem az úttól, sem a fáradságtól. Azt akarták, hogy Jézus is jámbor gyermek legyen.

II.

Tárgyalás: Egyik nap Mária és József valamit vásárolni akart. Bementek egy üzletbe. Jézust az utcán hagyták, hogy nézegesse a

boltokat. Mikor Mária és József kijött a boltból, a Jézust sehol sem találták. Elmentek a rokonokhoz és megkérdezték őket: „Nem láttátok a Jézust?” De senki sem látta. Erre aztán három napig keresték őt és nem találták meg.

Felírom a táblára: *Hogyan keresték Jézust a szülei?*

Megmagyarázandó fogalmak: bevásárlás a városban, üzlet, bolt, hol voltak a rokonok? Hogyan keresték Jézust szülei? Miért keresték őt? Mit gondolhattak, mikor sehol sem találták őt meg?

Gondolkodás: A szülők gondoskodása gyermekeikről. Szülői szeretet.

III.

Tárgyalás: A harmadik napon iskola mellett mentek el. Ajtaja nyitva volt, Mária benézett, meglátta bent a kis Jézust, amint a tanulók közt ült és hallgatta a tanító tanítását. Ha valamit nem értett meg, akkor megkérdezte a tanítótól. Ekkor így szólt Mária: „Fiam! atyád és én fájdalommal kerestünk téged! Miért tetted ezt?” Jézus így válaszolt: „hát nem tudjátok, hogy nekem abban a házban kell lennem, ahol a jó Istenről beszélnek?” De azért mindjárt felkelt és elment haza Máriával és Józseffel.

Felírom a táblára: *Mária és József az iskola mellett mentek el.*

Megmagyarázandó fogalmak: Iskola, fájdalommal kerestünk, miért tetted „ezt” velünk? ahol a jó Istenről beszélgetnek.

Gondolkodás: Szülői szeretet. Aⁿjámborság. Buzgóság a tanulásban. Engedelmség.

Kapcsolatok: 1. A szülők és Jézus, továbbá a felnőttek és a gyermekek jámborsága. A kis Jézus iparkodása a tanulásban és a gyermekek szorgalma, iparkodása az iskolában. Mi is örömet akarunk a jó Istenhez imádkozni. Mi is éppoly szívesen járunk templomba és iskolába, mint a kis Jézus. 2. Jézus szülőinek szeretete és a mieinké. Ezen szeretet megnyilatkozásai. A szülők gondja, ha a gyermekek betegek lesznek, ha nem mennek pontos időre haza. Apa és anya gondoskodása. A gyermekek háladatossága. A kis Jézus engedelmsége és a gyermekeké szülei, tanítóik és a jó Isten iránt.

Törvények: a) a 3-ik parancsolat. b) a 4-ik parancsolat.

Gyakorlat: Az elbeszélés közben szerzett elmékedések átisméltése.

Alkalmazás: Hogyan járna a kis Jézus iskolába, hogyan felelne, hogyan dolgozna, ha a mi iskolánk növendéke lenne? Elkerülné-e az iskolát? Mondj ünnepeket! Mit kell ünnepnapokon tennetek? Mutasd meg szüleidnek, hogy szereted őket! A pontos engedelmségre való rávezetés, melynek csak egyszer kell valamit megmondani!

Az erkölcsi fogyatékosok gyógyító nevelése.

Írta: KOLESZÁR JÓZSEF.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság I. országos értekezletének gazdag anyagából ezúttal csupán azt ragadom ki és teszem behatóbb megbeszélés tárgyává, mely a gyógypedagógiai nevelésnek az erkölcsi fogyatékosokra való kiterjesztésére vonatkozik.

A gyógypedagógia a testi és értelmi fogyatékos gyermekek hibáinak lehető kiküszöbölése, az ilyenek lelki egyensúlyának, csökkent munkaerejének helyreállítása vagy fokozása terén, közvetve pedig faji, gazdasági és kulturális életünk magasabb színvonalra való emelése tekintetében megbecsülhetetlen eredményeket ért el, de mindamellett hivatását csak akkor fogja betölteni, ha *munkakörébe felveszi az összes fogyatékosok*, így az erkölcsi fogyatékosok *gyógyító nevelését is*.

A gyógypedagógia ezideig az erkölcsi fogyatékosok gyógyító nevelésével nem foglalkozott. Figyelemmel azonban a mai borzalmas szociális viszonyokra, melyek felette alkalmasak arra, hogy a rendes társadalmi viszonyok mellett az erkölcsi romlásra vezető alkalmakkal szemben elegendő ellentállóképességgel bíró gyermekekből is kiváltsák a bűnözési hajlamot, nem is szólva az ab ovo terheltéről (pszihopatiások, erkölcsi elmezavarban szenvedők stb.), amilyeneket a szülők mostani idegélete s az általánosan leromlott erkölcsi élet amúgy is az átlagnál nagyobb számban termel: kell, hogy a gyógypedagógia érdeklődése ezekre is sürgősen kiterjedjen.

Míg a társadalmon kívüli (testi- és értelmi fogyatékos) lényekkel szemben kezdettől fogva a gyógypedagógiai nevelést alkalmazzuk, addig a társadalomellenes (erkölcsi fogyatékos) lények ellen kezdetben csak büntető törvényekkel és büntető intézkedésekkel védekeztek s csak később jutottak annak megállapítására, hogy a gyermekbűnös nem csupán miniatűr kiadása a felnőttkorú bűnözőnek, kivel szemben elegendő a megtorlás alkalmazása, hanem hogy a bűnöző gyermek az esetek túlnyomó többségében beteg, kit gyógyítani kell. Ennek a felismerése indította a tudományos köröket az erkölcsi fogyatékosok lelkiületének tanulmányozására, az államhatalmat pedig arra, hogy a fiatalkorúak kriminalitása elleni küzdelmet teljesen elkülönítse a felnőtték bűnözése elleni védekezéstől.

A tudományos kutatások eredményeinek figyelembe vételével alkották meg a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908:XXXVI. törvencikket. Ezen alapszik a 27,200/1909. I. M. számú miniszteri rendelet, mely az erkölcsileg fogyatékos gyermekek javítónevelését és új modern alapokra helyezi. A javítónevelés alapjai ebben a korszakalkotó és a külföldet is megelőző törvencikkben s nyomában járó miniszteri rendeletben — röviden büntetőnovellában — helyesen vannak lerakva, azonban a végrehajtás, maga a nevelőmunka hathatósabbá, szakszerűbbé teendő, hogy a novella szelleme által megkívánt eredmény elérhető legyen.

A büntetőnovella 49. §-a kimondja, hogy: „A javítónevelésnek arra kell irányulnia, hogy ne csak a helyes családi nevelést pótolja, hanem a nevelés hiányával, vagy a helytelen neveléssel okozott erkölcsi fogyatkozásokat és jellembeli hibákat is megszüntesse.” A 37—42. §-ok a javítónevelésre utalt fiatalkorúak megfigyelését,

kísérleti családba való helyezését rendelik el oly célból, hogy azok ott különös gonddal megfigyeltessenek, vajjon erkölcsi hibáiknak és szabálytalan cselekedeteiknek nem valamely elmebeli rendellenesség vagy degeneráltság-e az oka? Mihelyt ez irányban alapos gyanú támad, az igazságügyminiszternek jelentést kell tenni. A 41. § szerint: „A kísérleti családban a növendéket addig kell tartani, míg rendszeres nevelésének irányát meg lehet állapítani. A kísérleti családban azonban a növendék hat hónapnál tovább nem tartható. Ha ezen idő alatt sem lehetett a növendék nevelésének kérdésében végleges álláspontot elfoglalni, vagy ha az tűnik ki, hogy a növendék az intézetben folytatott munkanemek egyikére sem alkalmas, vagy testi, vagy szellemi fogyatkozása, feltűnően rossz magaviselete, vagy más ok miatt az intézetben nem nevelhető, a házitanács az igazságügyminiszternek megfelelő javaslatot tesz.“

Amint látjuk tehát, a büntetőnovella feltételez a javítónevelésre berendezett nevelőotthonokban és a fiatalkorúak fogházában alkalmazott pedagógusoknál gyógypedagógiai szaktudást, midőn a testi és értelmi fogyatékosok, vagy az ezekből eredő, esetleg önálló erkölcsi fogyatékosok felismerésére, megfelelő javaslatok tételére kötelezi, mindamellett ezekre az állásokra a fenntartó hatóságok gyógypedagógiai képesítéssel nem bírós csak a normálisok tanítására képesített tanítókat alkalmaznak. A mai helyzet tehát az, hogy szakszerű módszeres utasítás, szakszerű vezetés s megfelelő felszerelés hiányában, a társadalomellenes lények nevelése az ezen munkakörben alkalmazott pedagógusok minden jóakarata mellett is csak ötletszerűen történik.

Hogy a fogyatékos gyermekek neveléséhez speciális szaktudás szükséges s hogy ez különbözik a normális gyermekek nevelésétől, az annyira kézenfekvő, hogy bővebb bizonyításra nem szorul. Itt csak dr. Weszely Ödön és dr. Angyal Pál egyetemi tanárookra hivatkozunk. Előbbi az „Eszmék a javítónevelés továbbfejlesztéséhez“¹ című munkájában a javítónevelésre vonatkozólag megállapítja, hogy: „Ez a feladat több, mint a normális nevelése.“ Az utóbbi pedig a „Gyermektanulmány és igazságszolgáltatás“ című előadásában kijelenti, hogy: „Külön tudományra van szüksége annak, ki a gyermekkel akár nevelés vagy javítás, akár büntetés vagy megmentés céljából foglalkozik; külön tudományra, mely sajátos eszközöket használ, új módszert alkalmaz és megnyitja a gyermeki lélekhez vezető utakat.“

A helyes diagnózis — mint mondani szokták — fél gyógyulás. De diagnosztikai tévedés még a legképzettebb embernél is előfordul, tehát mennyire ki van téve ennek az, aki szakképesítés híján bizonytalanságban leledzik, még ha az ügy iránti legnagyobb fokú jóakarata is vezeti. Eltekintve attól, hogy a diagnosztikai tévedés igen sokszor oka a gyakori eredménytelenségnek is, súlyos lelkiismeretbeli probléma elé állítja a kötelessége az erre a munkára speciálisan nem képesített pedagógust, mikor élő lelkek sorsa felett kell határoznia s érzi, hogy esetleges tévedésével helytelen irányba terelheti a rábízott gyermek jövő életét. Mert ne felejtjük el, hogy a holt anyagon okozott hibákat lehet javítani, vagy a rossz munkát újra kezdeni, de az élő embert csak jól vagy rosszul lehet vezetni, a

¹ Ismertetését lásd M. Gy. 1923. évf.

hibás nevelést megsemmisíteni s előlről újra kezdeni nem lehet! Hány és hány ember élete lenne boldogabb, ha nevelését el nem hibázták volna?

A testi és értelmi fogyatékosok nevelése terén több eredmény érhető el, mint amennyit az erkölcsi fogyatékosok megmentése terén el lehet érni. Ennek oka abban rejlik, hogy míg az előbbieket nevelésének az érzékelhető testi elváltozások s az értelmi nevelés terén eddig elért tudományos eredmények, kialakult módszerek többé-kevésbé irányt szabnak, addig az utóbbiaknál — mivel ezeket érzelmi téren kell befolyásolni — érzékelhető tünetek nem állanak rendelkezésünkre s majdnem kizárólag csak absztrakt jelenségekre vagyunk utalva. Márpedig az érzelmek világába a tudomány sem hatolt még oly mélyre, hogy azokat abszolút biztossággal s meghatározott idő alatt befolyásolni tudná. Tehát addig, míg a tudomány e téren is pozitív eredményeket el nem ér, míg az érzelmi nevelésre vonatkozó biztos módszer ki nem alakul, addig mindig csak a kísérletezésnél fogunk tartani. Az erkölcsi fogyatékosok ötletszerű nevelését tehát minden körülmények között fel kell cserélnünk azok szakszerű nevelésével, mert ez nemcsak gyakorlati, de tudományos célt is hivatva van szolgálni.

A büntetőnovellának fent idézett paragrafusosa nagyon helyesen előírja a diagnózis megállapítását, az abban érintett ú. n. kísérleti családok a javítónevelés eredményessége szempontjából alapvető fontosságúak, mert addig, míg a fiatalok egyéniségét alaposan kiismerni nem tudjuk, míg nem tudjuk azt, hogy mely motívumok hatása alatt áll, hogy bűnözésének érzelmi, szociális, vagy milyen másnemű oka van, addig az okozat megszüntetésére irányuló minden törekvés csak a sötétben való tapogatózás.

A büntetőnovellának a kísérleti családban elhelyezett növénydekek megfigyelésére vonatkozó rendelkezése nyitott kapu a gyógy-pedagógiának a javító nevelőintézetekbe s a fiatalok fogházába való bevezetésére.

Itt elsősorban az a kérdés merül fel, hogy a kísérleti család az egyes intézetekbe decentralizálva, avagy egy központba centralizálva létesíttessék-e?

A tudományos, takarékosági és célszerűségi szempontok mellett szólnak, hogy egy központi megfigyelő intézet keretében kellene megvalósítani az összes szakintézetek kísérleti családait. Tudunkkal erre vonatkozó kész tervezet is van már az igazságügy-minisztériumban, tehát csak a megkezdett munkát kell tovább folytatni és befejezni.² A központi megfigyelő intézet, mint az ország összes javítónevelésre berendezett intézményeinek közös kísérleti családja, a lélektani laboratóriummal együtt, az erkölcsi fogyatékosok szakszerű nevelésének fundamentuma lenne, melynek szervezetét és működésének módozatait kiváló szakemberek, jogászok, orvosok és pedagógusok volnának hivatva megállapítani.

Itt csak általánosságban s nagy vonásokban próbáljuk megjelölni, mely irányelvek volnának azok, melyeket a szervező munkánál figyelembe kellene venni.

² Tudomásunk szerint dr. Révész Margit igazgató-főorvosnak és dr. Weszely Ödön egyetemi tanárnak van erre vonatkozó terve. A kassai kir. javító nevelőintézet 1918. évi május hó 2-án tartott házitanács ülésén cikkiró is tett ilyen értelmű javaslatot s ez ügyben már ankét is volt az igazságügy-minisztériumban.

1. Az erkölcsileg fogyatékos gyermekek általános megvizsgálása, testi és lelki állapotának megfigyelése, diagnózis készítése, javaslatétel, irányítás.

2. Az erkölcsileg fogyatékos gyermekek nevelésére berendezett intézetekben működni óhajtó, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán alapvizsgát tett gyógypedagógusoknak a kriminálpedagógiai szakra való gyakorlati kiképzése.

3. Gyermektanulmányi és bűnügyi múzeum létesítése.

4. Kriminálpedagógiai könyvtár létesítése és szaklap szerkesztése.

ad. 1. Minden olyan gyermek, aki a szülői körben fékezhetetlen magaviseletűnek mutatkozik, a szülők kérésére, a fiatakorúak bírósága elé került gyermek ezen bíróság intézkedésére, valamint az iskolai hatóságok, munkaadók, vagy más gondviselők, esetleg gyámügyi, gyermekvédelmi hatóságok és egyesületek kérésére a központi megfigyelő intézetbe felvett gyermek megfigyelés alá kerül abból a szempontból, hogy fékezhetetlen magaviseletének vagy bűnözésének mi az oka?

A megfigyelés kiterjed az előző adatokra, jelen állapotra, az intézeti tartózkodás alatt észlelt magatartásra. A megfigyelések alapján készült ideiglenes diagnózis figyelembe vételével adandó vélemény útmutatóul szolgálna a további teendőkre nézve.

A megfigyelés eszközlése az orvos és a speciálisan képzett pedagógus közös feladata lenne. Annak megállapítása, hogy a megfigyelés milyen szempontok szerint történjék s általában a központi megfigyelő intézet egész szervezetének felépítése oly nagyarányú, sokoldalú s a tudomány fejlődésével járó feladat, melynek kidolgozására kiváló jogászokból, orvosokból és pedagógusokból álló bizottság van hivatva.

A központi megfigyelő intézetben megvizsgált gyermek az ideiglenes diagnózis s a róla alkotott vélemény alapján, a velevaló további teendőkre való rámutatással, a neki legmegfelelőbb helyre volna kihelyezendő, még pedig szüleihez, rokonaihoz, munkaadójához, nevelőszülőkhöz, gyógypedagógiai intézetbe, javító-nevelőintézetbe, fogházba, dologházba, elmeógyógyintézetbe, stb. Az elhelyezésre vonatkozó javaslat az esetek sokféleségénél fogva sokszor olyan lesz, mely az e célra szolgáló intézmények hiányában nem lesz keresztülvihető. Itt utalunk tehát arra a régen és sokat hangoztatott és indokolt kívánásra, hogy a javító-nevelőintézetek jelenlegi egységes típusával szakítani kell. A szelekció keresztülvitele pedig egyenesen megköveteli a többtípusú javító-nevelőintézet megvalósítását.

Ha a tudomány ebbeli követeléseinek mindenben meg akarnánk felelni, nagyon sokféle intézetre volna szükség. Mivel ez a mai gazdasági viszonyok mellett keresztül nem vihető, számolnunk kell az adott viszonyokkal s lehetőleg a meglévő intézeteket specializálni, esetleg olyképen, hogy a szociálpatológiásokat, a pszichopatológiásokat, a testileg vagy értelmileg is fogyatékos erkölcsi fogyatékosokat s a javíthatatlanokat (szokásos büntetettek) egy-egy intézetben csoportosítsanak.

A gyermek további megfigyelése, érzelmi téren való befolyásolása, a haza hasznos polgárává való nevelése, megfelelő életpályára való kiképzése, s a társadalomba való visszavezetése, a központi megfigyelő intézet által neki kijelölt nevelőotthonban történik.

Az erkölcsi fogyatékosok nevelésére berendezett nevelőotthonokban és a fiatakorúak fogházában folyó pedagógiai munka a központi megfigyelő intézet irányítása mellett kell, hogy történjék s azt csakis a kriminálpedagógiai szakra képesített gyógypedagógusok végezhetik.

Az ezen intézetekben folyó nevelő munka tervszerű keresztülvitele szempontjából módszeres utasítás volna készítendő, mely szintén a fent említett, szakemberekből álló bizottság feladata lenne.

Írnyelvünk az, hogy minden egyes gyermekkel *egyénileg* kell foglalkozni egészen az életben való elhelyezkedéséig. Erős kézzel kell munkálkodni minden gyermek jövőjén s csak ha jó és tisztességes megélhetését biztosító, erkölcsi életét semmiben sem veszélyeztető helyen van, szabad lassan szárnyaira bocsátani. Az egyéni nevelés gyakorlati keresztülvitelénél pedig tegyük túl magunkat a normálisoknál ugyan bevált, de sokszor csak az iskolai szabályokon alapuló eljárásokon s egy pillanatig se felejtjük el, hogy érzelmi életükben beteg gyermekekkel van dolgunk, kiknél az érzelmek esetleges elnyomásával ellenkező hatást érünk el. Ezeknél az érzelmeket nem elnyomni, hanem kitartó és türelmes munkával bevezetni kell. Végül figyelemmel kell lennünk a jobb tehetségűekre is, kiket

csak azért, mert ilyen intézetben neveltetnek, nem szabad pályaválogtatásra erőszekosan kényszeríteni.

A kísérleti kihelyezésre vagy feltételes szabadságra megérett gyermek különös figyelmet érdemel. Mikor a gyermek gondolatvilága és erkölcsi belátóképessége megváltozásával a javulásnak (gyógyulásnak) határozottabb tüneteit mutatja, közelebb hozandó ahhoz a társadalmi osztályhoz, amelynek a részére nevelődött. A kihelyezést meg kellene előznie egy átmeneti intézkedésnek, mely abban állana, hogy a gyermek a kihelyezendő külön csoportjába kerülne, ahol a megjavultaknak (meggyógyultaknak) megfelelő enyhe elbánásban részesülne, esetleg nappalra munkaadójához kijárna s csak a munkaidőn túl maradna az intézet növendéke s csak akkor lenne tényleg kihelyezve, ha javulásának (gyógyulásának) biztos, minden kétséget kizáró jelét adná.

ad 2. A javítónevelésre berendezett nevelőotthonokban s a fiatalkorúak fogházában működő pedagógusok kara oly tanítókból rekrutálódik, kik csak az elemi népiskolai tanításra s csak a normális gyermekek nevelésére vannak képesítve, ellenben a fogyatékosok speciális nevelésére felkészülve nincsenek. Kétségtelen, hogy ezek közül azok, kik különös ügyszeretettel teljesítik kötelességüket, a gyakorlat, tapasztalás, elmélkedés, önképzés során sok értékes szakismeret birtokába jutnak, mindamelltt az ilyen gyermekek nevelését csakis olyan pedagógusokra szabad bízni, kik kifejezetten erre a munkakörre vannak képesítve. A tanítói képesítés megadja a pedagógiai gondolkodást és érzéket, de éppen úgy, mint a testi- és értelmi fogyatékosok nevelésére külön szakembereket képeznek, az erkölcsi fogyatékosok nevelésére is külön szakembereket kell képezni.

Az ezirányú szakképesítéshez szükséges intézmény, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola megvan, csak tantervét kell kiegészíteni az erkölcsi fogyatékosok nevelésére való ágakkal. Evégből ezen főiskolán megfelelő tanszék volna felállítandó. A tanítóképző intézetek végzett növendékei közül a legkiválóbbak, kik erre a munkakörre különös hivatást éreznek, fölvetetnek a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolára, ahol 2 évig tartó elméleti kiképzésben részesülnek. Ennek elteltével az elméleti részből alapvizsgát tesznek. Az alapvizsgán képesítettek a központi megfigyelő intézetbe kerülnek egy évi gyakorlati kiképzésre, melynek elteltével szakvizsgát tesznek s mint szakképesítettkriminálpedagógusok, megfelelő szakintézetbe osztatnak be.

Az ekként nevelt, megfelelő felkészültséggel bíró kriminálpedagógiai szakgyógypedagógusok minden tekintetben alkalmasak volnának az erkölcsi fogyatékosok szakszerű nevelésére s a munka értéke szempontjából megbecsülhetetlen, az eddiginél nagyobb eredményeket érnének el.

Fölmerül az a kérdés, hogy a jelenleg e munkakörben alkalmazott pedagógusok szakszerű kiképzése miként volna megvalósítható? Nem szorul bővebb bizonyításra, hogy rövid kurzusok tartásával semmi körülmények között célt nem érünk el, mert ezeknek maradó értékük a tapasztalat szerint nincs. A kérdés komoly megoldására más lehetőség nincs, mint hogy az *erkölcsi fogyatékosok nevelésével hivatásszerűleg foglalkozó pedagógusokat szakképesítésüknek a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán záros határidőn belül való megszerzésére kötelezik*. Hogy az esetleg sok éven át szerzett gyakorlat beszámításával a képesítés mikép volna összehasonlítható: az részletkérdés.

A szakszerűségnek az egész vonalon való teljes keresztülvitelével szorosan összefügg a felügyelőszemélyzetnek s általában az erkölcsi fogyatékosok nevelésére berendezett intézetekben a gyermekek körül alkalmazott összes személyzetnek az ilyen gyermekekkel való bánásmódra történő kiképzése. Ezek részére az egyes intézetekben állandó kurzusok volnának tartandók az ott alkalmazott szakképzett kriminálpedagógusok vezetése mellett. Ezen kurzusokon elsősorban a már alkalmazásban levők vennének részt, a jövőben pedig csak olyanok volnának alkalmazhatók, kik ilyen tanfolyamról bizonyítvánnyal rendelkeznek.

Ily körülmények között egy célért, egy szellemben dolgozva az eredmény biztosabb lenne s a testi fenyítékre nem is kerülne a sor.

A központi megfigyelő intézet főladata volna végül a javítónevelésre berendezett nevelőotthonokban és a fiatalkorúak fogházában folyó pedagógiai munka irányítása és a *szakfelügyelet* gyakorlása.

ad 3. A gyermektanulmányi és bűnügyi múzeum tudományos célt van hivatva szolgálni, szemléltetővé tenni a tudomány történetét, fejlődését s irányt szabni a további munkálkodásnak.

ad 4. A kriminálpedagógiai szakkönyvtár az ügyre vonatkozó bel- és külföldi irodalom összegyűjtése által általánosan oktató célt szolgálna, a szaklap pedig a fölmerülő kérdéseknek, kutatásoknak terjesztésére mint összekötő kapocs, nélkülözhetetlen.

Az erkölcsileg fogyatékos gyermekek hathatósabb védelmére szolgáló, fent vázolt intézkedések megtételével szemben — figyelembe véve az ország mai nehéz gazdasági helyzetét, — önkéntelenül felvetődik az a kérdés, vajjon az e célra fordítandó, kétségtelenül tetemes kiadás, megtérül-e valamely formában, avagy kárbavesztett kiadás-e, melyet talán hasznosabb, gyümölcsözőbb célra lehetne fordítani? Az utóbbi feltevés csak látszólagos, mert ha alaposabban beletekintünk a kérdés gyökerébe, hamar rájövünk, hogy — eltekintve a helyes intézkedések nyomán fakadó etikai hatástól — a tökéletesebben keresztülviitt munka a legügye-
sebben alkalmazott takarékoskodás. Végeredményében pedig az e célra fordított kiadás is csak tőkebefektetés, mely a későbbiek során megtérül. Ennek bizonyításául hivatkozunk dr. *Rottenbiller Fülöp*, h. államtitkár úrra, ki az értekezleten tartott előadásában kimutatta, hogy pl. Amerikában, a fiatalkorúak denveri bírósága a fiatalkorúakkal szemben meghonosított preventív eljárás során, működésének első 18 hónapja alatt 88,828 dollár kiadást takarított meg az államnak.

A fiatalkorúak bűnözése elleni védekezés ma is tetemes összegeket emészt fel. Ha ezt a munkát tökéletesebben hajtjuk végre, rövidebb idő alatt nagyobb eredményt tudunk elérni, miáltal kevesbedik az erkölcsi fogyatékosok száma. Több munkaképes, tisztességes, dolgozó polgár, produktív elem nevelése által magasabb erkölcsi és nemzetgazdasági célt szolgálunk: csökkentjük a börtönökbe kerülő, improduktív elemek számát s így az ezek eltartására fordított összegek felszabadulván, fedezik a prevencióra szükséges kiadásokat.

Ha az intéző körök az értekezleten elhangzott kívánságokat, elfogadott javaslatokat komoly megfontolás tárgyává teszik s ezek értelmében sürgősen cselekedni is fognak, elmondhatjuk, hogy a Magyar Gyógypedagógiai Társaság I. országos értekezlete produktív és nem csak reprezentatív értékű volt.

Rossolimo rövid intelligenciamérő módszere.

Közli: HORVÁTH KÁLMÁN.

A lelki jelenségek meghatározására való törekvés az utóbbi időkben egész sorát szolgáltatta a különböző kísérleti módszereknek. Ezek közül *Sante de Sanctis*, továbbá *Binet* és *Simon* módszerei a legismertebbek. Kevésbé közismert *Rossolimo* eljárása, bár talán valamennyi közt ez fejezi ki a legvilágosabban a gyermek értelmességi fokát. *Rossolimo* ezt a módszereit először az 1909-ben kiadott könyvében — a „Pszichológiai profil”-ban (lélektani arcvonalban) ismertette. A módszer segítségével kapott eredmények állandó felülvizsgálása, a módszer további kiépítése, mind jobban és jobban bebizonyították, hogy az eljárás jó és egyben arra is vezettek, hogy a szerző 1917-ben kiadott újabb munkájában már nagyszámú vizsgálatról számolhatott be s pontos elhatárolásokat adhatott a gyermekek intelligenciájáról.

Amde a módszer fejlődése még ezekkel az eredményekkel sem záródott le. Az a tény, hogy a normálisokkal együtt nagyszámú

fogyatékos gyermek is kerül az elemi iskolába, ahol csak 1—2 évi hiábavaló időtöltés után derül ki róluk, hogy nem normálisak s a többivel haladni nem tudnak: olyan módszer kutatására bírta a szerzőt, amelynek segítségével már az iskolába lépéskor meg lehet állapítani a gyermek képességeit. Szerinte arra a kérdésre, hogy a gyermek meg tud-e birkózni az iskolában rá váró feladatokkal, csak akkor tudunk megfelelni, ha előbb megvizsgáltuk annak képességeit, az ő pszihikus strukturáját s ismerjük annak a lelki mehanizmusnak állapotát, amelyre neki az iskolai munka elvégzésekor állandóan szüksége lesz.

Ezt a feladatot csakis oly kipróbált vizsgálómódszer igénybevételével lehet megoldani, amely minden mástól eltekint, tisztán az intellektuális képességekre irányul, továbbá amely minden iskolába nagyobb nehézség s komplikált laboratóriumi felszerelés nélkül bevezethető, de amellett mégis — lehetőleg hibák nélkül, — biztos választ ad arra a kérdésre, hogy normális iskolába való-e a gyermek vagy sem, és emellett egyben az elmaradottság fokát is feltünteti. A már említett Binet- Simon- és Sante de Sanctis-féle módszerek, bár megadják a gyermeknek korához viszonyított értelmességi fokát, nem tüntetik fel az elmaradottság mibenlétét.

Ezeket a hiányokat küszöböli ki *Rossolimo*, amikor újabb öt évi kipróbálás után, a korábbi profil-eljáráshoz hasonlóan, rövid módszert ad az iskoláknak, amely rövidege mellett is teljesen megfelel a kívánalmaknak. Az eljárás, bár hasonló a laboratóriumokban használatos profil-eljáráshoz, de azzal mégsem azonos teljesen, amennyiben jóval rövidebb annál (három óra helyett csupán 15—30 percig tart), mindemellett teljes képét adja a gyermek intellektuális fokának, kiterjed a figyelemre, a megrögzítő képességre és a komplikált asszociációs folyamatokra is.

A módszer 27 feladat megoldásából áll, s aszerint, hogy helyesen vagy rosszul oldja meg a feladatokat a gyermek, minden felelete után plusz vagy minusz jelzést kap.

Az eredményt a plusz- és a minusz-jelzések száma adja meg. Mint a moszkvai gyógypedagógiai klinikán s a „neurologiai és gyermekpszichológiai intézetben“ végzett több ezer vizsgálat eredményéből megállapították, normális intelligenciával bírnak azok a gyermekek, akik az alább közölt feladatok közül 10—15 perc alatt 23—27 jó feleletet (pluszt) adnak.

Debilisek (gyengelehetőségűek) azok, akik csak 15—23 jó feleletet (pluszt) mutatnak; míg a 15-ön alul maradó pluszok száma az imbecillitás (gyengeelméjűség vagy hülyeség) ismertetőjele.

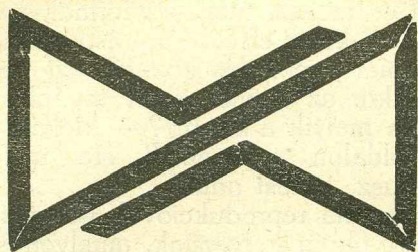
A méréshez szükséges egész készlet kicsi, könnyen előállítható albumból áll.

Maga a mérés a következőkép történik:

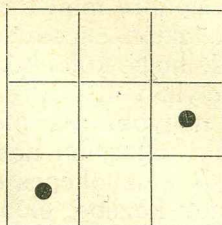
I. A figyelem tartósságának vizsgálata.

A kísérlet két részből áll. Az első a figyelem tartósságának mérésére szolgál s megszakítás nélküli, teljesen egyforma munka végzését kívánja a gyermektől. Ennél 20 cm hosszú és 12 cm széles kartonlapot használunk, amelyen egymástól egyenlő távolságban az

itt közölt 1. ábra szerint 50 drb — 2 mm átmérőjű — lyukat helyezünk el.

1. ábra

2. ábra

A másik feladat a figyelem tartósságának kiválasztással való mérésére szolgál. Ennél is kartonlapot kap a gyermek az előbb jelzett nagyságban, csak hogy ezen 60 lyuk van spirálformában átütve. A lyukak közül 17 fölé kis fekete kereszttel, 21 fölé kis álló vonallal jelzést teszünk, 22 fölé pedig kis fekvő vonalat rajzolunk. A gyermek feladata az, hogy minden lyukat szűrjön át, csak azokat nem, amelyek kereszttel vannak megjelölve. A kereszttel, az álló és fekvő vonallal jelzett lyukakat nem egymásutánban, hanem összekeverve kell elosztani.

Az eljárás a következő: vastag posztóra, vagy filcre akkora darab papírt helyezünk el, mint amekkora az átluggatott kartonlap. Ezt a papírt sötétszínű, vékony kelmével befedjük, hogy a gyermek ne láthassa a már egyszer keresztülszűrt lyukakat. Erre a kelmére helyezük azután az átluggatott kartonlapot. A gyermeket az elsónél arra utasítjuk, hogy minden lyukba szűrjön bele a tűvel; a másodiknál pedig, hogy minden lyukba szűrjön bele, csak a kereszttel jelzetteket hagyja ki. Mindig meg kell mutatni a kiindulás pontját is. Megjegyzendő, a kartonlapoknak teljesen tisztának kell lenniök, a lyukakat vonallal nem szabad összekötni.

Rossz feleletnek számít: a) egy kihagyás is, b) többszöri átszűrése ugyanazon lyuknak, c) átszűrése azon lyukaknak is, amelyek kereszttel vannak megjelölve. Minél több a hiba, annál súlyosabb a figyelem lefokozottsága.

II. A rögzítőképeség vizsgálata.

a) A rögzítőképeség pontosságának vizsgálata az újból való felismerés útján történik. Kisebb figurát teszünk a gyermek elé, hogy azt jól nézze meg. 3—5 másodpercig előtte hagyjuk, azután gyorsan nagy kartont mutatunk a gyermeknek, amelyen 9 ugyanolyan nagyságú figura van, közöttük természetesen a korábban felmutatott is. A figurákat négyzetekben, hármásával egymás alatt kell elhelyezni. A 9 figurának bizonyos tekintetekben hasonló alakuknak kell lenniök a bemutatottal. Ha pl. tojás-alakot mutatunk fel, a másik nagy kartonon lehetnek kör, elipszis, félkör, stb.

A vizsgáló így szól a gyermekhez: Mutatok neked egy rajzot, jól nézd meg, mert azután sok közül ki kell azt majd keresned. Az eredményt plusz- vagy minusszal jelöljük.

b) A rögzítőképeség vizsgálata ítéletekkel kapcsolatban.

Egy kartonlapon két egymásmellé rajzolt ablakot mutatunk a gyermeknek, amelyek közül az egyik félszer nagyobb, mint a másik. Mielőtt a lapot a gyermek elé tennők, így szólunk neki: két képet mutatok neked, nézd meg jól és mondd meg: egyformák-e, vagy az egyik nagyobb, mint a másik? A képet erre 3—5 másodpercig előtte hagyjuk, aztán eltesszük. Ha már exponálás közben azt mondja a gyermek, hogy különbözők, akkor az elrejtés után tovább kérdezzük: melyik volt a nagyobb és melyik a kisebb? — Melyik oldalon volt a nagyobb és melyik oldalon a kisebb? Ha a feleletek mind jók, plusz, ha nem, mínusz, jelzést adunk.

c) A rögzítőképeség vizsgálata reprodukcióval. Ceruzát adunk a gyermek kezébe, elébe pedig papírt helyezünk, amelyen 9 darab egy cm. nagyságú négyzet van, s felhívjuk, hogy vigyázzon jól, mert amit most mutatunk, azt a papírosra pontosan le kell rajzolnia. Erre 3—5 másodpercig exponálunk egy másik kartonlapot, melynek két négyzetébe egy-egy pont van lerajzolva. (L. fent a 2. ábrát.) A rajzolás természetesen csak azután kezdődhetik, ha a rajzot már eltettük. Ha gyermek ezután jól, vagyis a megfelelő négyzetekbe rajzolja be a pontokat, akkor plusz, ha nem, mínusz jelzést kap.

III. Az emlékezet vizsgálata.

a) Képek megtartása az emlékezetben, azok tartalmának rövid visszaadásával. Az eljárás rendje ez: Egymásután 3—5 másodpercig exponálunk három képet. 1. kutyát a kölykeivel, 2. erdőt, fa alatt ülő emberrel, 3. kocsit kifogott lóval. Mielőtt a három képet bemutatjuk, megmondjuk a gyermeknek, hogy egymásután három képet fogunk neki mutatni, figyeljen jól, hogy amit lát, ugyanolyan sorrendben el tudja mondani. Mind a három kép eredményét külön-külön értékeljük.

b) A beszéd elemeinek megtartása. Hangosan, világosan, jól hangsúlyozva, szánkat egy könyvvel eltakarva, egymásutánban a következő szöveget olvassuk fel: 1. Menjünk el jobbra. 2. Forró. 3. Jancsi nekem poharat hoz. A gyermeknek a felolvasott szöveget ugyanebben a sorrendben, pontosan kell elismételnie. Mind a három mondat ismétlésének eredményét külön-külön plusszal, vagy mínuszsal feljegyezzük.

IV. A felfogás vizsgálata.

Vizsgálat előtt közöljük a gyermekkel, hogy most képeket mutatunk neki, nézze meg jól s ha majd felszólítjuk, mondja el, mit látott a képeken.

A) A képen ábrázolt cselekmények felfogása:

a) asszony eteti a különböző baromfiakat,

b) földműves megrakott szekérrel egy folyónak a hídján halad át.

B) Egymással logikai összefüggésben álló cselekmények felfogása. Itt az együvé tartozó cselekmény képeit nagyobb kartonra, egymás mellé ragasztjuk fel.

a) 1. kép: Fát vág egy fiú. 2. kép: Vérző ujjal, anyja előtt áll és sír. 3. kép: Anyja bekötözi a fiú kezét.

b) 1. Nagyobb leány a tűzhely előtt guggol és fát rak a tűzre, amelyen főzőedények vannak. 2. A leány az asztal körül ülő családnak viszi az ételt.

Az első kettő, vagyis a kép cselekményének felfogása külön-külön lesz elbírálva. A logikai összefüggésben álló cselekmények ellenben összefüggésben. Ha a gyermek nem fogja fel a cselekményt, és a képek logikai összefüggését, minusz jelzést kap.

c) *Kézenfekvő lehetetlenségek felfogása.*

1. Emberi arcot mutatunk a gyermeknek rosszul berajzolt szemekkel. Az egyik szem jóval magasabban áll, mint a másik.

2. A nap jól láthatóan oldalról süt egy hosszú sor nyárfára, amelyeknek árnyékai összevissza esnek, még a nap felé is.

Ha a gyermek ezen két kép bemutatásakor nem fogja azonnal fel, miről van szó, akkor megkérdezzük tőle: „Lehetséges ez?” De más útbaigazítást vagy segítést nem adunk.

V. *A kombináló képesség vizsgálata.*

Ez a vizsgálat szétvágott képek összerakásából áll. A gyermek elé teszünk: 1. Kartonra rajzolt kakast, mely négy részre van szétvágva. A rajz csak fekete körvonalakból áll. 2. Színes képet, amely egy kocsit ábrázol. Ez öt részre van szétvágva. 3. Az átlók mentén négy részre vágott fehér négyzetet, amelynek a közepébe kis fekete négyzet van belerajzolva.

4. Párhuzamos vonalakkal négy részre osztott fehér téglalapot, amelyen az egyik átló irányában vastag hullámvonal húzódik keresztül. Ezeket a képeket külön-külön, darabjaikat persze összekeverve, adjuk a gyermek kezébe. A gyermeknek annyit mondunk: „Nézd, mit tudsz ebből csinálni?”

5. A gyermek elé T formában négyzetekből összerakott mintát helyezünk az asztalra. A minta mellé összekeverve sok négy- és háromszögű lapocskát teszünk s felszólítjuk a gyermeket, hogy az eléje tett darabokból alakra, nagyságra nézve teljesen hasonló és ugyanannyi darabból álló mintát rakjon össze.

6. Ugyanezt a mintát csupa háromszögből kell összeállítania.

7. Végül ugyanezt négyszögekből és háromszögekből kell összeraknia.

VI. *A leleményesség vizsgálata.*

Ezt a következőkép vizsgáljuk. A gyermeknek kartonlapot adunk, amelynek az egyik szélére előzetesen hosszú kartoncsíkot ragasztottunk úgy, hogy a csíknak csak a szélei legyenek a nagyobb kartonra leragasztva; azonkívül adunk neki egy kartonlécet is, amelynek segítségével a kartonlapot — felállításkor — megtámaszthatja.

Igy szólunk a gyermekhez: „nézd, itt van ez a keménypapír, állítsd fel ezt a szélére, (ugyanekkor úgy tesszük a kartonlapot az asztalra, hogy a ragasztott oldala felül legyen) s itt van hozzá még ez a csík is.

VII. *A képzelőerő (fantázia) vizsgálata.*

Ez a vizsgálat a következő módon történik: nem egészen befejezett rajzot mutatunk a gyermeknek, és pedig: egy leányt, akinek csak a feje van részben megrajzolva, amelyről hosszú copf csüng le. Ezt a gyermeknek megmutatjuk, mi közben a következőket mondjuk: „Nézd, itt van egy kép, — de még nincs egészen befejezve, — mondd meg mit akartam rajzolni!”

VIII. A megfigyelőképesség vizsgálata.

Egy rajzot mutatunk, amelyen háló van, teljesen egyforma négyszögekből. Ezekből kettő egy téglalappá egyesül. A gyermektől a következőt kérdezzük: „minden mező egyforma?”

*

Ez a mérési módszer az iskolaköteles korban levő 6—12—13 éves gyermekeknek való. A 4—6 évesek számára, *Rosssolimonak* külön módszere van, amely 14 feladat megoldásából áll. Ezt legközelebb szintén közölni fogom.

Ezen ismertetés: Prof. Grigorii Ivanovics *Rossolimo*: *Kratkii metod iszledovanija umsztvvennoi otsztorsti.* (A szellemileg elmaradtak vizsgálatának rövid módszere.) Moszkva, 1921. nyomán készült. A füzet és a hozzávaló ábrák kaphatók: Insztitutje Djet-szkoji psziologii i nevrologii. Moszkva, Pagodinszkaja 6.

*

*Dr. S. Rabinovitsch*¹ számos, részletes vizsgálat után a következő megállapításokra jutott: a) normális gyermekeknél átlag 13, gyengetehetségűekkel 22, imbecillisekkel 26 percig tart a vizsgálat. b) R. rövid módszerével végzett vizsgálatok szerint a jobb képességek és az elmaradók lelki működésében nagy a különbség. c) A gyógypedagógiai megállapítás és a rövid módszer nyomán kapott helyes feleletek száma között nincs ellenmondás. d) A feladatok megoldása alapján véve az értelmi fejlettségtől függ. e) A kornak nincs nagy jelentősége a feladatok megoldásánál, némi jelentősége csak az elmaradóknál van. f) A vizsgálatához szükséges idő nem hosszú s az elmaradás fokával egyenes arányban áll. g) A jó feleletek száma egyenletesen csökken, ha a profil a közepes magasságon alúl leszáll. h) Minden rövid módszer elégtelen arra, hogy komplikáltabb értelmi fogyatkozás eseteiben finomabb eltéréseket kiderítsen. Rövid módszert csak kifejezett fogyatékoság esetében tájékozódás céljából használjunk. Erre a célra R. rövid módszere a legjobb.

A nyomorék mint fogyatékos.

Írta: HEGEDÜS LAJOS.

Alábbiakban azt kívánom megvilágítani, miért gyógypedagógiai feladat a látó, halló, beszélő, érzékszervein uralkodó, de helyhez, röhöz kötött béna gyermek tanítása.

Lelkünk életnyilvánulásai — tudvalevőleg — szorosan össze vannak kötve a testi étellel. Az egyén, ha bármilyen testi baja van, figyelmét, akaratát már nem tudja úgy koncentrálni, mint az egészséges. Ép ujjainkról alig veszünk tudomást, de ha megvágjuk s be-kötöttük valamelyiket, akkor már minden mozdulatunkkal ezt hábor-gatjuk, ezt bántjuk. Miért? Azért, mert minden figyelmünk, érzésünk oda koncentrálnódik. A mindennapi élet az ép szükségletei szerint van beren-dezve. A nyomorék ehhez igazodni kényszerül. Végtagjaink nem egyebek, mint szerszámok, az agyból kiinduló iniciatívák végrehajtói.

¹ *Dr. Sophie Rabinovitsch*: Resultate der experimentellen Untersuchung von Kindern nach der kurzen Methode von Rossolimo. Zschft f. angew. Psych. Band 13. Heft 3—4. Seite 210.

A nyomoréksággal járó lelki folyamatokat megérthetjük, ha azokra a momentumokra gondolunk, melyek a test és lélek együttes munkáját igazolják. Az ember két félből összeolvadt egység. Minden szerve páros vagy kettőzés által páratlan taggá olvadt. Ezt a kettős testiséget a csiraéletben végbement két csirasejtnak egyé-olvadása okozta. Mindkét testfél harmónikusán fejlődik, ha a jobb és bal izomzatok és tagok egyformán működnek. Az egyes izomzatok vagy tagok előnyben részesítése annyiban, hogy jobban használtatnak, a másik elsorvasztására, hatóképességének csökkentésére, kisebbitésére szolgálhat. Minden akaratunktól függő mozgás kiinduló pontja az agy más és más felerészén van. Minden lelki működésnek az agyban külön székhelye van. A gondolat, az érzések, az akaratérő stb. a szürke agyállomány materiális szervezetének szoros közreműködésével jönnek létre, úgy ahogy az a specifikus idegingerekre reagál. Megállapítandó most már, hogy az előbb említett pszihikai funkciók hogyan alakultak, illetve hogyan alakulnak ki a zsenge korban. Veleszületnek-e az emberrel, avagy szerettek-e? . . . Szerettek. És ezt úgy kell elképzelni, hogy az első mozgás lefotografálódott az agyban s ingereknél az agy ebből dirigálja a mozgást. Szóval olyan mozgást, melyet az izomcsoportozat még nem végzett, az agy nem hozhat létre. Így van ez a siketnémáknál is, kiknél az összes beszédszervek megvannak, de hiányzik a hallás- okozta ideginger az agyban s így beszélni nem tudnak. *Mautner* *Beiträge zur Kritik der Sprache* c. munkájában írja, hogy ha az ember gondolkodik, hangszálai megmozdulnak és olyan mozdulatokat végeznek, mint amelyek bizonyos hangok kiejtésénél keletkeznek.

Mindezeket tudva, megállapíthatjuk, hogy akkor, amikor akár bénulás, akár amputálás következtében nyomorékság áll be, ez szükségképen a lelki életben is változást okoz. A lelki működés szoros összefüggésben van az izmok munkájával. Mint ahogy az agyból indul ki a kezdeményezés az izmok munkájára, az agy képességei úgy fejlődtek, illetve úgy fejlődnek, ahogy az izmokat azok irányították. Hát ahol izmok nincsenek? Vagy voltak és amputáltattak? Vagy vannak, de az agy és izom között megszakadt (idegbénulás) az összeköttetés? Hiába megy az agyból a kezdeményezés, a parancs, ha nincs, ami szót fogadjon! De mivel a működésekre és innervációkra szükség van, a természet más megoldást keres, ami teljesen egyéni dolog, aszerint, hogy az egyén bénulása, amputáltsága milyen mérvű, régebb vagy újabb keletű. Mennyi impressziót szerzett az agy, mennyit képes leadni segítség-szerszámai, az izmok segítségével? Ha a nyomorékság régi, helyettesítette-e a szükséges mozgások képzetét az agy és milyen fokban? Ha újabb a nyomorékság, akkor a szerzett képzetek tekintettel arra, hogy a szerző és egyben visszaadó közegek bénák, vagy egyáltalában nincsenek, milyen elváltozások történnek az agyban a helyettesítés alkalmával? Minden mozgást nem lehet hamar helyettesíteni, csak az élethez legszükségesebbeket. *De helyettesítésükről gondoskodni kell. Ez a gyógypedagógiai nevelés, tanítás munkája.* E kérdés teljes és részletes kifejtése, megoldási lehetősége nem tartozhat ezen cikk szűk keretébe, csak éppen rá akartam mutatni a nyomorék agyi és ebből kifolyólag testi elváltozásaira.

Hogy állunk most az agy intakt részével, azzal a résszel, melyet a nyomorékság nem érint? Itt két szempontot szögezzünk le: 1. Az a mozgási negatívum, mely a bénult, vagy amputált izomzatot érinti, sugárszerűleg hat a környéki egészséges izmokra is. Hiányozván a környéki mozgás szomszédsága, ezeknek működése is hiányos, korlátoltabb. 2. A nyomorék szubjektivitása megnyilvánul: irigységben, az egészségestől és a környékletességtől való irtózásban, zárkózottságban, a lefokozástól, kisebbitéstől való félelemben. Testi és lelki életének diszharmoniaja titokban működik, mint valami finom méreg, mely megfertőzi őt. Folyvást gyanú és bosszú környékezi. Egy megváltatlan ő, kinek az ép emberek legapróbb örömei is fájdalmat okoznak. Emberi jóság és szeretet nem adhat neki semmit, mert mindent gyanakvóan fogad, mindennek más és más, őt sértő, bántó forrást tulajdonít. Emberek, kik a magányban élnek, az embertársak iránt való bizalmatlanságot, irigységet nem tudják úgy átérezni, mint a tömegben levők. Ezek a tulajdonságok a tömegélet betegségei. Gondoljunk a sülyedő hajóra, ahol megszűnik az emberiség, a barátság, a szemérem, s kiűt az egyénből az őseMBER, az önző, csak magát tekintő, ösztönök embere. Jónévelésnek, civilizációnak, morálnak nyoma sincs. A nyers ember, levetkőzve morálköntöséből, a maga eredeti mivoltában áll elénk. Így van a nyomorékkal is. Betegsége, baja leverte, legyőzte, az élet hajótörtötte, sebesültje ő. Könnyen elképzelhetjük lelkületét. Nem minden nyomorék született pszihopata, vagy abnormis elméjű, de a keserűség, irigység, kárörvendezés, az ellene irányuló vélt igazságtalanságok tömege (hiszen az egész élet- és munkaszervezetünk az épek részére van berendezve), helyzetének különlegességéből folyó kellemtelenségek megzavarják lelkének egyensúlyát s lelkülete a normálistól elütővé válik.

Mindezek igazolják, hogy a nyomorék testi fogyatékosága, ha nem is lelki fogyatékosággal, de rendellenes lelki működéssel jár együtt és azért, mint gyógypedagógiai alany kezelendő.

Szakirodalom.

Kérelem. (A Gyógypedagógiai bibliográfia teljessége érdekében.) A „Magyar Gyógypedagógiai Társaság” megtisztelő megbízásából összeállítom a magyar gyógypedagógiai irodalom könyvészetét. Hogy e szívesen vállalt munkámat a közjó érdekében minél teljesebben végezhessem el, tisztelettel kérem mindazokat, akik az érzelmi, szellemi, erkölcsi, avagy testi fogyatékosok ügyéről a szaklapokon s tudományos folyóiratokon kívül egyéb orgániumokba (napilapokba, vidéki újságokba, szépír. közlönyökbe) is írtak, hogy ez utóbbi, — a nem szaklapokban megjelent cikkeik címét, megjelenési helyét és idejét (pl. X. Y.: A vak siketnéma tanítása. „Budapesti Hírlap” 1923, július 6.) velem közölni szíveskedjenek.

Tisztelettel
Szatgyörgyi Gusztáv
Vác, Konstantin-tér 18.

Magyar siketnéma-oktatás. A siketnéma int. tanárok orsz. egyesületének hivatalos lapja 1923, XXV. évf. Szerkeszti Schulmann Adolf igazgató, egyesületi titkár, Nyomatott a kir. orsz. fegyintézeti nyomdában Vácott. — Ünnepi köntösben, tartalomban megduzzadva, nívós tanulmányokban bővelkedve jelent meg a M. S. O. múlt évi utolsó száma. Ügyünk vezető férfiai tanulmányokai írtak az ünnepi füzetbe, melynek tartalomjegyzékét három idegen (német, angol, francia) nyelven is közzé-

tették. Ezt az ünnepi számot a lap fennállásának 25-ik évfordulója alkalmából adta ki a S. T. O. E. Lapunk készséggel csatlakozik az ünneptartók sorába, hisz a M. S. O. sorsa mindig közelről érdekelte olvasóinkat. Ott álltunk bölcsőjénél, mikor ezelőtt 25 esztendővel mint „Gyógypedagógiai Szemle” nagyra hivatottan újjára kelt s átvette az egy évvel korábban megjelent „Magyar Gyógypedagógia” szerepkörét. (1899.) A „Gyógypedagógiai Szemle” (ma: M. S. O.) már ezelőtt 25 esztendővel bátran sikraszállt a gyógypedagógiai eszmékért, az „egységes” tanárképző, egységes irányítás és szakfelügyelet mellett, amire a külföld csak ma jött rá. A „Gyógypedagógia” elnevezést ugyan a „M. Gyp.” használta először, de a „Gyógypedagógiai Szemle” (ma: M. S. O.) vitte át a magyar pedagógiai köztudatba. Több értékes tanulmány jelent meg a lapban a gyógypedagógia minden ágáról. Később — sajnos — irányít változtatott a lap s mint „Szemle” („gyógypedagógia” nélkül) — majd pedig mint M. S. O. jelent meg. Ezt a címet viseli ma is. De nemcsak a lap eredeti címe változott meg; a dolgok felfogásában és értékelésében is más eszméknek hódolt. Volt idő pl., mikor tagadásba vette, hogy a siketnéma fogyatékos és hogy a gyógypedagógiának a siketnémák oktatásánál jogosultsága lenne. De vélekedjünk akárhogy a lap irányáról, tartalmáról és elért eredményéről, annyi bizonyos, hogy tudott mindig meggyőző lenni, ha a maga eszméit propagálta, tudott — bár szűkkörű — de magas intelligenciájú olvasóikére oly nagy hatást gyakorolni, hogy ez az olvasókör kitartott mellette viharos időkben; ez a kitartó ragaszkodás tette lehetővé, hogy a M. S. O. akkor is megjelenhetett, amikor más lapok erre nem is gondolhattak. Erre a sikerére méltán lehet büszke a M. S. O. (ém.)

Jobh. Hepp: *Zur Schaffung eines heilpädagogischen Seminars in Zürich.*

Vortrag gehalten in der Schweizerischen Gesellschaft für Erziehung und Pflege Geistesschwacher von J. H. Vorsteher der kant. Blinden- u. Taubstummenanstalt in Zürich. 1923. 28 old. — Lapunk mult évi 1—3. számában ismertettük Hepp-nek, a vakok és siketnémák zürichi jönevű intézete igazgatójának egyik érdekes munkáját, amelyben a mienkhez hasonló gyógypedagógiai képző felállítását sürgette.¹ Most újabb munkát írt erről a kérdéssről annak az előadásnak a nyomán, amelyet a szerző a gyengeelméjűek nevelésével és oktatásával foglalkozó egyesület konferenciáján tartott. A rendkívül érdekes füzet kilenc fejezetre oszlik. Megtudjuk belőle, hogy Német-Svájcban a gyengeelméjűek intézeteiben 235, a javító neveléssel 135, siketnémákkal, nagyothallókkal és beszédhibásokkal 81, vakokkal 20, epileptikusokkal 10, nyomorékokkal 6, vagyis a gyógypedagógiai intézetekben 487 pedagógus működik, a kézimunkatanítónőkön és iparosmestereken kívül. Szakképzésben eddig csak a gyengeelméjűek tanítóit részesítették, a többiek vagy autodidakták, vagy Németországban szereztek meg a szakképesítést. Most egyes közös gyógypedagógiai szemináriumon fogják valamennyit előkészíteni jövendő életpályájukra. Ennek tervezetét tartalmazza a füzet. Első sorban a nehézségeket sorolja el, amelyek a megvalósítás útjában állnak. A gyakorlati szakemberek többször tárgyalták a kérdést a maguk szűkebb körében és sikerült 15.000 frank állami hozzájárulást kieszközölniök, ami nagy lépést jelentett a megvalósulás felé. A további teendő elállítására bizottságot választottak, amelynek tagjai a siketnéma intézetek részéről dr. Hanselmann, a kiegészítő-iskolák részéről K. Jauch, továbbá a nyomorék gyermekek intézetének igazgatója dr. Scherb, az epileptikusok intézetének orvosa dr. Tramer, a szerző, végül a gyermekvédő hivatal főnöke dr. Bryner. Összekötetésbe léptek az egyetemen és elhatározták, hogy a gyógypedagógiai szeminárium hallgatói az egyetemen hallgatják a pedagógiai tárgyak egy részét, de megállapították azt is, hogy amit ott kaphatnak, nem elegendő, nem is a legfontosabb része a képzésnek. A szemináriumnak külön vezetőt jelöltek ki dr. Hanselmann személyében, aki nagy energiával vette kezébe az ügyet s viszi a megvalósulás felé. A tervezet szerint a szeminárium a husvétkor kezdő tanévvel nyílik meg, s elméleti és gyakorlati képzést nyújt a gyógypedagógiai pályára készülő jelölteknek. (A rendes hallgatóknak kötelezettséget kell vállalniok, hogy az összes előadásokat hallgadják, de lehetővé teszik, hogy a nemrendes hallgatók egyes előadásokat is hallgathassanak). Emellett feladata a szemináriumnak az is, hogy továbbképző tanfolyamokat tartson régebben működő gyógypedagógusoknak, hogy velük az oktatás terén felmerült újabb vívmányokat megismertesse. Tartanak ezenkívül szaktanfolyamokat is egyes gyógypedagógiai ágazatokból. Helyiségeket Zürich kanton ad. A szeminárium egy évig tart, melynek elteltével elméleti és gyakorlati vizsgálatot tesznek a hallgatók. A szemináriumi év $\frac{1}{3}$ -a elméleti részből, $\frac{2}{3}$ -a gyakorlati részből áll. Az elméleti tárgyak: általános pszichológia (heti 3 óra), szakpszichológia (gyermeklélektan, alkalmazott lélektan, vizsgálatok 3 óra), elmekörtan (demonstrációkkal 3 óra), általános pedagógia (3 óra), szakpedagógia (gyógypedagógia és gyermekvédelem 3 óra), kórbonctan,

¹ L. Magyar Gyógypedagógia 1923. évf. 16. old.

különös tekintettel a gyógypedagógiára (2 óra), élettan (2 óra), szociális és intézeti higiéné (2 óra), összesen heti 21 óra. A gyakorlati képzés rendje a következő: A nyári szemeszterben a hallgatók heti 2 órában hospitálnak a fentebb felsorolt gyógypedagógiai intézetekben, ahol az intézetek vezetői tartanak nekik előadásokat és demonstrációkat. Hetenkint két délelőtti megbeszéléseket tartanak az egyes intézetekben, mikoris az építkezéseket, az intézeti üzemet, a zárt és nyitott kezelést, a gyermekvédelmet és az irodalmat tárgyalják. A nyári szemeszter befejeztével a jelölteket beosztják az egyes intézetekbe, ahol a tanításban és a felügyeletben vesznek részt. Azonkívül hetenkint két délután a képző vezetője tart velük szemináriumi gyakorlatokat, itt veszik elő a gyógypedagógiai irodalmat, még pedig szigorú kritikai megvilágításban. Gyakorolják a gyermekvizsgálatokat és az azokról szerkesztendő jelentéseket. Meghallgatják a jelöltek beszámolóit ténykedésükről. Tárgyalják az intézetből kikerült fogyatékosok további gyámolítását. Megbeszéli a polgári és a büntetőtörvényeket a fogyatékosok szempontjából. Résztvesznek a gyermekbíróóságok egyes tárgyalásain. Emellett a kézimunkaoktatásban való kiképzésre különös gondot fordítanak. — Részletes indoklás és a tervezet ellen szóló kritikák cáfolata fejezi be a kitűnő munkát. Ezen ismertetést azért tettük közzé, hogy rámutassunk a magyar gyógypedagógiai tanárképzés mintaszerű szervezetére. Rá kell mutatni, hogy ebben a gondolatban is megelőztük a külföldet, ahonnan — és nem is egy helyről — érkezett már hozzánk felszólítás, hogy a magyar képzőt ismertessük. A legérdekesebb a dologban az, hogy a siketnémák és vakok intézeteiben működő szakemberek (Hepp, Göpfert) is a „gyógypedagógia” mellett törnek lándzsát. (—s—s.)

Lett József: *A beszédtanítás módjának megjavítása a siketnémáknál.* *Magy. Gyógyp.* 1923. 4—8. sz. 48 l. Tanügyi folyóiratunk legutóbbi számában a fenti cím alatt **Lett József** beszédtanítási eljárását írja le és az erről szóló módszertani könyvére hívja fel a figyelmet. Ez rendjén van. Kontraszthatásképpen a siketnémák oktatásának eredményeiről, a multról és a jelenről nagyon elítélőleg nyilatkozik. Megbocsátjuk, saját érdekében talán így kell beszélnie. A tárgyilagosság követelményeivel szemben majd elszámol önmagának. Fel kell hívunk azonban **Lett József** figyelmét, hogy 1. a „Tanterv”-re vonatkozó következő citátuma: „A siketnéma gyermek kifejezésre jutni akaró érzelm- és gondolatvilágát ellessük, esetleg magunk teremtünk érdekkeltő helyzeteket” eredetijében így hangzik: „Tehát a gyermek kifejezésre jutni akaró érzelm- és gondolatvilágát ellesni, s ennek — a nyelvtani kifejezésre fokozatosságát szem előtt tartva — a gyakorlati beszédnek megfelelő szöveget adni, ez az, amiben a beszédtanításra vonatkozó alaptétel általában kifejezést nyer”. 2. Hogy a „Vezérkönyv”-ből vett citátuma: „A könyvben felsorolt beszédanyag így és ebben a sorrendben nemcsak tanítható, hanem tanítandó is”, valójában így szól: „A tartalomnak és a nyelvalaknak e könyvbéli sorrendje követhető, sőt általában követendő is”. A „Tanterv” is, a „Vezérkönyv” is más szemlé, mint amilyenek a cikk szerzője be szeretné mutatni. Csak a fenti első helyes citátumra kell hivatkoznom, mely önmagában is jobban, szebben, körültekintőbben és meggondoltabban fejezi ki azt a beszédtanítási eljárást, melyet **Lett József** sürget és mint magát feltüntet. Amikor a szerző cikkében módszeréről beszél, csak egyetlen egy pedagógiai tényezőre terjed ki a figyelve: a növendékek szabad megnyilatkozásának tényezőjére. Ezt a tényezőt abszolút hatásában mutatja be, mintha csak egy gyermekre vonatkozna és mintha ennek az egy gyermeknek egyszer adott beszédbeli kifejezés már örök szellemi tulajdonává válna. Már két gyermekre — pláne a gyakorlati tényezőjét is figyelembe véve — nem alkalmazható a cikkben körülírt beszédtanítási eljárás. Módszer alatt az összes pedagógiai tényezők együtthatásának mikéntjét értjük. Egyetlen egy pedagógiai tényező leírása még nem módszertan. A „Tanterv” és a „Vezérkönyv” egyike sem tart számot a módszertan kifejezésére, pedig sok tényezőjű pedagógiai folyamatot jelölnek meg külön-külön is, együttesen pedig még inkább. Ha a szerző eléri a mondott szép eredményeket, ez csak azért van, mert a „Tanterv” szellemében tanít. persze anélkül, hogy ismerné, illetőleg hogy helyesen értelmezné. *Michels Fülöp,*

Prof. D. H. Többen: *Die Jugendverwahrlosung und ihre Bekämpfung.* *Aschendorff Verl. Münster i. W.* 1922. 245 old. — A fiatalok bűnözésének oktanára, kórtanára, tünettanára, vizsgálatára, gyógyítására és megelőzésére vonatkozó tudásunkat és tapasztalásainkat tárgyaló és gazdag, érdekes kazuisztikával alátámasztott munka, melynek részletes ismertetése állulnépné a rendelkezésre álló kereteket. Újszerű és eléggé meg nem szívelhető azon felfogása, mely szerint a közérkölcsök romlásának egyik lényeges tényezője a közegélelkek kiterjesztése és rendszeresítése, az államilag szervezett destruktív; további alakját a végrehajthatatlan rendelkezésekben és oly törvényekben látja, melyek áthágására a polgárokat jogos életösztönük kényszeríti. Károsnak tartja a fiatalokúra vonatkozó amnesztiarendele-

teket is és óvatosan alkalmazandónak a fiatalokúak katonai formák között való foglalkoztatását. A gyógyíthatatlan elmebetegek megölését és a szaporodásból csonkítás útján való kizárásukat nemcsak valláserkölcsi és jogi, de orvosi szempontból is megengedhetetlennek tartja; helyesli azonban a gyógyíthatatlan elmebetegeknek — mindig ideértve a szokványos alkoholistákat és bűnözőket is — a nemi működés korában való internálását. Legfontosabbnak azonban az alkoholizmus és a nemi betegségek elleni küzdelmet tartja s itt is legelső sorban a társadalom moralizálására törekszik. Erdemes szószerint ideiktatni: „Die Bekämpfung d. Geschlechtskrankheiten kann aber erfolgreich nur dann ausgeübt werden, wenn... eine weit stärkere Betonung der asketischen Momente und eine gesteigerte erzieherische Einwirkung auf die junge Generation im Sinne der christlichen Keuschheitsbegriffe erfolgt“. Megszívlelésre méltó és referens által is ismételt hang-súlyozott szavak.¹ A gyógyításra és gyógynevelésre vonatkozó nézetei nagyjában megegyeznek az általános orvosi felfogással, melynek megfelelően ő is a siker előfeltételének tartja a fiatalokú bűnözők nevelésének megkezdése előtt a pedagógiai megfigyelésre (iskolai egyéni lapok) is támaszkodó elmeorvosi megfigyelést; a passzív pszichopáták legnagyobb részét a normális fiatalokúakkal együttnevelhetőnek tartja; az elme gyengék részére azonban gyógypedagógiai, a súlyosabb pszichopáták, ideg- és elmebetegek részére pedig elmeorvosi vezetés mellett való gyógypedagógiai nevelést tart szükségesnek.

Dr. Focher.

Dr. Paul Godin: *Manuel d'anthropologie pédagogique. Delachaux et Niestlé, Neuchatel-Paris, 1919.* A gyermek fejlődésmenetének szemeltartására és esetleges zavaró momentumok jelenlétének gyors felismerésére három index kiszámítását és az átlaggal való egybevetését ajánlja. Ez a három index a törzs és koponya térfogatviszonya által adott „elmeerő- és pubertas“-index, a törzstérfogat és végtaghossz viszonya által adott „motoros erő“-index, végül az alsó végtagok hosszának a törzs hosszához való viszonyából adódó index. Ezen három indexen kívül a „pszihomotoros összrendezettség és az akarathatározások“ fejlettségének meghatározását és az átlaghoz való viszonyítását kívánja 2—3 Binet-Simon-féle teszt segítségével és a testi egészségi állapotét orvosi vizsgálattal. Tehnikai utasítások, a normalitás határértékei, a módszer alkalmazásának példán való bemutatása és az első két index átlagértékeit (születéstől a 42-ik életfélig = 21-ik életévig) mutató tábla egészítik ki a kis 41 oldalas füzetet. — Referens teljes mértékben elismeri a test morfológiai viszonyainak, mint pszihofiziológiai viszonyok könnyen hozzáférhető jelzőinek fontosságát. Azt azonban eleve sem tartja valószínűnek, hogy az utánvizsgálók igazolni fogják Godin entuziazmusát, mellyel aránylag egyszerű pár testmérési összefüggésből óhajt messzemenő és minden esetben 100%-ban biztos pszihofiziológiai következtetéseket vonni.

Dr. Focher.

Herodek Károly: *A vakok budapesti kir. orsz. intézete államosításának ötvenedik évfordulója. Népt. L. 1923. évi 44—45. sz., 17—20. old.* — Tudvalevő dolog, hogy az 1826-ban alapított intézet magánintézet volt, s mint ilyen a vármegyei kormányzás alá tartozott s államosítását az 1873. évi 31. t.-c. rendelte el. Az államosítás 50 éves fordulójaival kapcsolatban érdekes visszaemlékezéseket sorol fel a szerző az intézet történetének örömteli és szomorú lapjairól.

(ém.)

Katona Géza: *Az olvasás tehnikája és akadályai. Népt. L. 1923. évi 48—49. sz. 3—6. old.* — Röviden, világosan sorolja el az olvasással kapcsolatos lelki folyamatokat; rámutat a nehézségekre, melyekkel a kis gyermeknek az olvasás tanulásánál meg kell küzdenie. Az olvasási nehézségek leküzdésének tárgyalásánál ezúttal a régi szerzők nézeteit ismerteti. Reméljük, hogy ezt a tanulmányt követni fogja egy *Montessori—Decroly—Descoedres*-ismertetés, akik tudvalevően az olvasás tanításában fordulatot jelentenek. *Montessori* pl. bebizonyította, hogy a gyermeket az iskolaköteles kor előtt, már az óvodában meg lehet tanítani olvasni. Az egész a gyermektanulmányra felépített módszeren fordul meg. — A N. L. f. évi 5—6. számában a szerző „Az írásképeségének fejlődése, az írás rendellenessége és akadályai“ címen újabb tanulmányt tett közzé. Mind a két figyelemre méltó, mélyen szántó közleményt melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe.

Dr. Pándy Kálmán: *Képzeldések, hóbortok és gondolkodási hibák. Természettud. Közöny 1923. évf. 281—296. old.* — A szerző népszerűen, sőt élvezetes olvasmány alakjában ad elő sok dolgot a képzeldések, hóbortok és gondolkodási hibák köréből, amit szakember is, laikus is haszonnal olvashat.

¹ A Mária-kongregációk, tudtommal, fogadalmat vesznek az ifjaktól, hogy házasság előtt önmegtartóztatók lesznek s a keresztény tisztaságot megőrzik. Eléggé nem dicsérhető törekvés! Szerk.

Biffi u. Freunthaller: *Leitgedanken zur Aufstellung eines Fürsorgeprogrammes für die Taubstummen in Deutschösterreich.* Eos, XV. Jahrg. 56—71. old. — A siketnémáknak, nagyothallóknak és később megsiketülteknek fokozottabb védelemre van szükségük. A mai védelem nem elegendő. A céltudatos védelem feladatát így körvonalazzák: az iskolaköteles kor előtt tanácsadó középpontokat kell szervezni szülők számára és óvodákat a kicsinyeknek. Az iskolaköteles korba kerülteknek elegendő számú, kellően tagolt intézeteket kell létesíteni, még pedig külön a siketek, külön a nagyothallók, külön a később megsiketültek, végül külön a gyengeelméjű siketek számára. Az iskolából kikerültekről az iparosinasothonok, iparosinasfelügyelet, továbbképző iskolák, hely- és munkaközvetítő felállításával kell gondoskodni. Szakszerűen vezetett továbbképzőket kell felállítani az önkéntes továbbképzés számára. A képzett siketnémákat jogilag egyenrangúakká kell tenni az érzékelő polgárokkal. Aggsági- és rokkant-biztosításukat meg kell valósítani.

Egyesületi hírek.

A gyógypedagógiai tanárok orsz. egyesületének közleményei. Az egyesület április 5-én tartja évi rendes közgyűlését, amelyen a többi közt egy felebbezés folytán a közgyűlés elé került ügyben kell állást foglalnia. A közgyűlésen *Berényi Ferenc* „A pályaválasztásról” fog értekezni.

A siketnémaint. tanárok orsz. egyesülete szeptember 22-én választmányi ülést tartott Vácott, mikor is az időközben leköszönt szerkesztő, *dr. Bárczy Gusztáv* helyébe *Schulmann Adolf* igazgatót, az egyesület titkárárt hívták meg. — Ugyanekkor tartották meg a „*Cházár András*”-emlékünnepet. Az ünnepi vacsorán, a Cházár emlékerleggel kezében, *Istenes Károly* tanár mondott gondolatokban gazdag emlékbeszédet. A december 8-iki választmányi ülésen az egyesület hivatalos lapjának, a „M. S. O.”-nak 25 évi fennállásáról emlékeztek meg. Ez alkalommal *Borbély Sándor* elnök az egyesületnek ajándékozta egyik hézagpótló irodalmi munkáját, a 120 éves magyar siketnémaoktatásügy bibliográfiáját. *Istenes Károly* pedig „A hangok kapcsolódása a magyar beszédben, különös tekintettel a siketnémák oktatására” című kitűnő művét ajánlotta fel az egyesületnek. A választmány mindkét műnek sürgős kinyomatását határozta el. A gyűlésen önkéntes adakozásokból 225.000 K folyt be a jelzett munkák kiadására. Elhatározták, hogy a nyomdaköltségekre államsegélyt kérnek, a tagokat pedig felhívják előfizetésre. — Itt említjük meg azt is, hogy a gyógypedagógiai tanárok s a siketnémaintézeti tanárok KANSzi szakcsoportja 1924. évtől kezdve egybeolvadt, elnöknek *Herodek Károly* igazgatót, titkárrá pedig *Puha László* tanárt választotta meg. A gyógypedagógiai szakcsoport elnöksége körlemben számolt be 1923. évi működéséről és vett búcsút a tagoktól.

Vegyesek.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság első országos értekezletének szervező-bizottsága január 24-én tartott ülést, melyen az értekezleten benyújtott indítványok sorsa felől határozott. — Január 17-én elnökségi ülés volt, amelyen az elnök, titkár és pénztáros jelentéseit hallgatták meg, utána *dr. Máday István* ismertette a wien-i gyermekvédelmet. — Január 31-én *Schulmann Adolf* a siketnéma-oktatás jelen fejlődésének útjait, *dr. Bánó Miklós* vak mérnök pedig a Braille-írás-rendszereket ismertette a különböző államokban — Február 7-én és 8-án volt Hódmezővásárhelyt a propaganda-kirándulás. — Február 21-én vita alá vette a Társaság *Schulmann Adolf* javaslatait, majd *Ákos István* gyp. ig. értekezett „A gyógypedagógia multja, jelene és jövője” címen. Ugyanekkor a kiadóhivatal vezetésével *Zsenaty Dezső*, a vidéki előadások szervezésével *Ungermann József* kartársakat bízta meg a Társaság. — Március 10-én és 11-én volt Cegléden a Társaság propaganda-ülése. — Március 13-án *Schreiner Ferenc* tartott előadást ezen a címen: „Indokolt-e a gyógypedagógiai irányzat?” Március 17-én az Elmevédelmi Liga megalakulásán vettek részt a Társaság tagjai.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság vidéki előadásai. Első országos értekezletünk kimondotta, hogy vidéki nagyobb városainkban propaganda-előadásokat kell tartani. Társaságunk vezetősége fáradságot nem kímélve megszervezte Pápán,

Hódmezővásárhelyen, Kiskunfélegyházán, Cegléden az értekezleteket, hasonlókra készülnek Győrött és Szombathelyen is. Ha nemcsak szalmaláng ez a nagy érdeklődés, akkor ezektől a propaganda-utaktól sok jót remélhetünk. Ezek a bevezető csatározások a fogyatékosok elleni küzdelemben. Előadásaink a jobb jövőt — a fogyatékosok számának csökkentését — szolgáljuk ugyan, de nem feledkezünk meg a jelenről sem: kiképzett fogyatékosokat mutatunk be, nevelésük és oktatásuk eredményét demonstráljuk. Bemutatjuk őket mint a társadalom hasznos, munkás tagjait. Lássa a nagyközönség, hogy erős akarattal mennyire le tudják küzdeni a foglalkozás nyomorúságait és mennyire fel tudják venni a versenyt a munkában épkezláb embertársaikkal. Ne könyörödományt kérőnek tekintsék őket, hanem dolgozni tudó és akaró munkásokat lássanak bennük. Ajándékozzák meg őket bizalmukkal, adjanak nekik munkát. Ha pedig adományt kérnek, meg őket adjon abban a tudatban, hogy ezzel értékes kultúra fejlesztését támogatja. Előadásaink eddig általában a meglepetés nyilvánult meg a közönség részéről. Többen kijelentették, hogy csak azért jöttek el, mert szánalommal voltak a szerencsétlenek iránt, — de csodálkozással távoztak, mert olyan eredményeknek voltak szemlélői, melyekre eddig nem is gondolhattak, nem várt sikereket mutattak be nekik. Komoly témák mellett szórakoztató és élvezetes tárgysorozatról is gondoskodunk. Hogy helyes irányban indulunk el, azt az elért anyagi és erkölcsi eredmények igazolják. De ezzel nem érhetjük be, ezt a pillanatnyi sikert követnie kell annak a nagyobb felbuzdulásnak, amely a fogyatékosok sorsának enyhítését, befogadásukra szolgáló intézmények létesítését és szervezetek gyarapítását mozdítja elő. Előadásaink rendszerint hármas tagozatúak: a) szakértekezletek lelkészek, orvosok, jogászok és pedagógusok számára, b) nyilvános előadások a nagyközönségnek és c) iskolai konferenciák a tanuló ifjúság és a gyermekek részére. Hódmezővásárhelyt pl. az előadás-sorozatot a szakértekezlet vezette be. Ezen *Imre Sándor* dr. államtitkár úr öméltsága, Társaságunk nagyérdemű elnöke megragadón esetelte a fogyatékosok megelőzésének jelentőségét. Mély emberszeretettől áthatott szavai nagy hatást tettek az intelligens hallgatóságra. Utána *Tóth Zoltán* a fogyatékosok ellenes küzdelem mibenlétét és módjait fejtegette, a nála megszokott tömörséggel. *Tóth Zoltán* ezenkívül még két előadást tartott, és pedig: „A fogyatékosok megelőzéséről és a vakok világából” a nagyközönségnek, azonkívül tanulságos csevegést „A fogyatékosok világából” címmel a gyermekek részére. — *Zsenaty Dezső* a gyógypedagógiát, különösen pedig a szellemileg fogyatékosok nevelését és oktatását ismertette. Vázolta a szerencsétlen gyengeelméjűek szánlomraméltó sorsát hazánkban, feltárta azokat az erkölcsi és nemzetgazdasági szempontokat, amelyek miatt érdeke a társadalomnak a szellemileg fogyatékosok felkarolása. *Füzessy Árpád* a gyermekeknek mesélt s meséit rajzokkal illusztrálta. A tanuló ifjúságnak a rajz szerepéről beszélt az ember életében s a rajzot mint a családi és iskolai nevelés fontos eszközét mutatta be. Élvezetes, rögtönzött kifejező rajzokkal kísért előadásait állandóan nagy érdeklődés kísérte. — *Szentgyörgyi Gusztáv* az utca erkölcséről beszélt, azonkívül a siketnémák örök csendben lefolyó, gyhangú életéről vonzó formában tájékoztatta az állandó figyelem mellett kitartó közönséget. — Az előadások között *Riedl Margit* vak énekművész nő énekelt, a zongorakíséretet *Lumpe Gizella* vak zongoratanárnő művészkéze szolgáltatta. — *Csokonai Vitéz Gizella* vak költőnő saját verseiből szavalt. Az egyes előadókat szűnni nem akaró tetszésnyilvánításokkal halmozta el a közönség. A hódmezővásárhelyi értekezletet mind a rendezést, mind pedig a tartalom tekintetében mintának tekinthetjük. (Zs.)

Egyetemi tanszéket a gyógypedagógiának. A bajor kisegítő iskolák müncheni csoportja javaslatot terjesztett a Landtag és a közoktatásügyi minisztérium elé, melyben gyógypedagógiai tanszék felállítását kéri. A javaslat főbb pontjait a következőkben foglaljuk össze: A gyógypedagógiai tanszéke a filozófiai fakultás keretében szervezendő meg. Ha a müncheni egyetem kapná meg a gyp. tanszéket (egész Németország számára), akkor ennek elhelyezkedését a pszichiatriai megfigyelőintézetrel való egyetértésben kell megoldani. A tanszéknek — ha szerény keretekben is — egyúttal gyógypedagógiai kutató intézetnek is kellene lennie. A tanszéket betöltőnek a pedagógia-pszichológiai és pszichiátriai tudományos vizsgáló módzatokban járatos tudósnak kell lennie. Az eziránt megkérdezett tanítóság, iskolai hatóságok stb. véleménye szerint — amivel sok orvos is egyetért — a tanszék betöltésénél pedagógusok jöhetnek tekintetbe. Az orvos az orvosi vizsgálatok eredményeinek pedagógiai átértékelését nem tudná végrehajtani. Nála hiányzik a kellő pedagógiai tudás. Másrészt a „pusztán iskolai szakember” sem alkalmas erre a feladatra. Nála a szükséges pszichológia-pszichiátriai ismeretek nincsenek meg. Az orvosi fakultáson már ma majdnem teljes mértékben nyitva állnak a kívánt felolvasások a gyógypedagógusok számára. Ajánlatos lenne ezenkívül egy 2—4

óras előadás a pszihopátológiából, mit a különös kívánalmakra való tekintettel pszihiaiter előadó tárgyalna. Iskolai szakemberek a gyógypedagógiai gyakorlat egyes ágaiból a legmesszebbmenőleg vétetnének igénybe, hogy tárgyu köréből felolvasásokat és gyakorlati útmutatásokat tartsanak. (Ésletleg kívülállók is, rövidebb jelentésekre.) A különböző gyógypedagógiai iskoláknál működő szakemberek (egyes elemi iskolák tanítói) hivatalos teendőik keretében önként végeznek bizonyos feladatokat a tudományos kutatás érdekében. Állandó szoros kapcsolat az egyes iskolák gyakorlati munkásságával és jó egyéni kvalitások a gyógyg. tanárság buzdító befolyásolására: ezek a legfontosabb követelmények a tanszék betöltőjével szemben. A gyógypedagógusok kiképzésének legfontosabb része a gyakorlati iskolai munka. (Zsch. Paed. Psychol. 24. Jg.)

A fővárosi kisegítőiskolai oktatószemélyzet fizetésének rendezéséről a 151.969. VII. sz. tanácsi határozat a következőképp intézkedik: E) nyugdíjba bemenő számított *működési pótlékok* 1920 nov. 1-én igazgató: havi 40.625 K; ideigl. igazgató: a tanítói és igazgatói fizetés közti különbözet fele és még havi 40.625 K; helyettes igazgató: havi 53.625 K; rendes tanító, szaktanító: ha osztályt vezet és szabályszerű gyógypedagógiai képzésére van, havi 40.625 K, ha osztályt vezet, de gyógyped. képzésére nincsen, havi 19.500 K. Ezenfelül jár természetesen az igazgatóknak az igazgatói (havi 536.250 K), a tanítóknak a tanítói (havi 234.000-től 458.250 K-ig terjedő) fizetés és a szabályszerű lakkbér. Úgy látszik, a főváros ismeri és igyekszik kellően értékelni a gyógypedagógusok nehéz munkáját. (s. s.)

Don Bosco-megemlékezést tartottak a szalézi munkatársak február 17-én Óbudán. Dr. Wolkenberg, dr. Bernoldák egyetemi tanárok és Zadravec István tábort püspök mondtak beszédet. D. Bosco, a legújabb szerzetelapító az alábbi feladatokat tűzte maga és munkatársai elé: ünnepi és mindennapi oratoriumok tartása; gyermekotthonok és árvaházak létesítése, ahol leginkább a szegény nép gyermekeit nevelik s oktatják ipariskola-műhelyekben; modern gépekkel felszerelt gazdaságokban szakszerű földművesképzés; internátusok létesítése szegény gyermekek számára; missziótelepek létesítése; népmissziók tartása. A szalézianusok hazánkban három intézetet vezetnek, ú. m. Budapesten III, Kiscelli-u. 79. sz. alatt, Nyergesújfalun és Péliföldszentkereszten (Esztergom m.).

II. gyógypedagógiai kongresszus Münchenben. A német „Gesellschaft für Heilpädagogik” 1922 augusztus 2—5-én tartotta első értekezletét Münchenben. Ezen értekezlet keretében alakult meg véglegesen a fenti társaság abból a célból, hogy a gyógypedagógia valamennyi munkafrontján *egyazon* társaság keretein belül vegyék fel a kutatás fegyvereit a sikerdús együttműködés utain. A Társaság ezen első értekezletének tudományos anyagát 1923-ban adta ki „Bericht über den ersten Kongress für Heilpädagogik in München, 2—5. aug. 1922.” címen, az azóta elhunyt Hans Goepfert szerkesztésében. Az első értekezlet sikerein felbuzdulva folyó évi (1924) július 29-től 31-ig készül a német Gy. T. második kongresszusára. Ezen II. kongresszus célja: a gyógypedagógia ösztérületein törő legújabb tudományos kutatásokról tájékoztatót adni mindazoknak, kiknek munkássága a gyógypedagógia keretébe vág, így: tényleges gyógyítónevelőknek, pszihiaátereknek, lelkészeknek, gyermekorvosoknak, pszihológusoknak, fiatalkoriak bíráinak, azok nevelőinek és így tovább. A kongresszusra már ezideig annyi neves professzor jelentett be referálót vagy egyéb természetű előadást, hogy a kongresszus magas, tudományos színvonalára az eddigi bejelentések alapján is biztosítva van. Kijelölt tárgykörök referálására felkértek, illetve előadást jelentettek be: Bartsch (Lipcse), Bühler (Bécs), Entres (München), A. Fischer (München), Fuchs (Berlin), Goldbaum (Bécs), Gött (München), Grejor (Flehtingen), Hamburger (Graz), Hanselmann (Zürich), Heller (Bécs), Herold (Lipcse), Isserlin (München), Kehrein (Bécs), Kuenberg (München), Lazar (Bécs), r. d. Leyen (Berlin), Lindworsky (Köln), Mann (München), Peters (Jena), Ranschburg (Budapest, referátum), Reinfelder (Berlin), Rüdín (München), Schuback (München), Silberhuber (Bécs), Weigl (Amberg), Würtz (Berlin). Előadások, kutatási referátumok további bejelentésének határideje: 1924 június 1. Jelentkezni lehet: Ervin Leusch helyettes ügyvezetőnél München Schule an der Klenzestrassé.

A gyógypedagógiai oktatásügy Esztországban. Walma H. úr, a tapai gyógypedagógiai nevelő- és foglalkoztató intézet pedagógiai vezetője a m. év őszén, európai tanulmány-körútján meglátogatta az áll. gyógypedagógiai nevelő-intézetet és behatóan tanulmányozta az egész magyar gyógypedagógiai oktatásügyet, annak hármasságú szervezetét, a tanárképzőt, békeokozta veszteségeinket és törekvéseinket is. Két év leforgása alatt ez a negyedik eset, hogy külföldiek tanulmány tárgyává tették a magyar gyógypedagógiai oktatásügy szervezetét. Varsóból a lengyel közoktatásügyi minisztériumtól, majd Barcelonából érkezett megkeresés a magyarországi

állapotok kimerítő ismertetésére; a nyári szünetben jtt jártak *Berquist J.* és *Anderberg K. W.* urak Stockholmból és végül *Walma* úr Észtországból.

Utóbbi az észtországi állapotokat illetőleg az alábbiakat mondotta: Még néhány évvel ezelőtt Észtországban a normális tehetségű gyermekek sem részesülhettek megfelelő oktatásban, a fogyatékosok nevelésének államosításáról tehát szó sem lehetett. De azért már mintegy 30 évvel ezelőtt történtek lépések a fogyatékosok oktatása érdekében, *Schultz Waldemár* lelkész külföldi utazása közben megismerkedett a gyógypedagógiai oktatás vezérelveivel és megszerette az ügyet. Hazájába visszatérve, községében *St. Jakobiban*, néhány fogyatékos talált, magához vette és tanította őket. Később a szomszéd lelkészek támogatásával egy parasztházban kis intézetet rendezett be, melynek „Nain” lett a neve. A fenntartási költségeket az egyházközségek adták össze. A kis házikót nemsokára ki kellett bővítenie, mert mindenfelől küldték oda a szerencsétlen fogyatékosokat. 1912-ben kétemeletes épületet építettek, de az anyagi eszközök hiánya miatt csak az egyik emeletet rendezhették be. A növendékek száma ekkor 15 volt. *Walma H. úr* tanította őket, Németországban szerezte meg a szakképesítést.

A világháború idején az intézetet kórházzá rendezték be, az észt szabadságharc után azonban újra megkezdte működését. Tanítónőt fogadtak, államilag elhelyezett növendékeket nyertek, gazdaságot rendeztek be. Szóval a kis intézet újból teljes virágzásnak indult, amikor 1923. jan. 31-én tűz támadt s teljesen elpusztította 3 évtized sok gonddal és szeretettel felépített munkáját.

Szerencsére ugyanabban az időben a népjóléti minisztérium állami intézetet létesített a Tapa melletti *Udriku* nevű nemesi birtokon, melynek orvosi vezetője *dr. Klemens H.*, pedagógiai vezetője *Walma H. lett*, Van még ezenkívül 3 tanítója. A növendékek száma 60. Itt helyezték el a leégett „Nain” intézet növendékeit is.

Jelenleg 7—18 éves korú fiú és leány növendékeket vesznek fel az intézetbe, de a korhatárt le akarják szállítani 16 évre. A növendékek legnagyobb részét ingyenesek, van fél- és harmaddíjas is. A teljes ellátási költség havi 1335 észt marka (kb. 3 dollár). A mezőgazdasági foglalkoztatót most rendezik be, alkalmas szántóföldjük bőven van. Van azonkívül az intézetben szabó-, cipész-, szövő-, gyékényfonóműhely és kertészet. Kosárfonóműhelyt és fűzfatermelést is terveznek.

A képezhetetlenek részére külön osztályt terveznek, de ilyeneket egyelőre még nem vesznek fel.

Ezenkívül *Wiljandi* mellett van a *Jámejala*-intézet felnőtt gyengeelméjűek és epileptikusok részére. Itt jelenleg 80 férfi és nő él. Ezt az intézetet egyesület alapította, de a háború után átvette az állam. A *Jámelaja*-intézetnek is van kertje és elegendő szántóföldje.

Kisegítő-iskolák csak a nagyobb városokban vannak, így a fővárosban, *Tallinában* (*Reval*) és *Tartu*-ban (*Dorpat*). Ezek még csak egy-két éves intézmények, teljesen kiépítve nincsenek. A tanítószemélyzet népiszkolai tanítókból kerül ki, akik Németországban vagy Finnországban szerzik meg a szükséges szakismereteket. A kultuszminisztérium még egy internátust is szándékozik felállítani gyengeletheőségük részére a vidéken.

Gyógypedagógiai irodalmuk az észteknek egyelőre nincsen. Német munkákból merítik szaktudásukat. *Walma H. úrnak* jelent meg egy kis könyve¹, amely a szellemi fogyatékosok nevelés-oktatását tárgyalja, azonkívül napilapokban és folyóiratokban propagálják az ügyet.

Észtországban kb. 3000 szellemi fogyatékos van. Ezek közül 800 kisegítőiskolai oktatásra, 500 pedig zárt intézeti nevelésre szorul, a többi idióta. Ez azonban csak feltevés, ily irányú megbízható statisztikával még nem rendelkeznek. Észtország lakóinak száma 1,200,000.

A szellemi fogyatékosok részére felállított intézményeken kívül van egy nagy siketnéma-intézetük *Wändra*-ban. A háború előtt *Tallina*-ban vakok intézete is volt, de megszűnt. Most akarunk újat létesíteni. Vakokat gyámolító egyesületük is van s ez néhány műhelyt tart fenn vakok részére...

Amint ezekből láthatjuk, a maroknyi rokonnép nagy gonddal és körültekintéssel rendezkedik be fogyatékos gyermekeinek a megmentésére. Erőt, kitarást és sikert kívánunk munkájukhoz!

Ungermann József,

Az Elmevédelmi Liga megalakulása. Folyó évi március hó 17-én az Ország-ház delegációs termében, *Vass József* miniszter úr védnöksége alatt Országos Elmevédelmi Liga alakult meg. Az alakuló gyűlésen a miniszter úr nagyhatású megnyitó beszédben mutatott rá az elme védelmének fontosságára. Az elme az ember legkomplikáltabb gépezete és ha működésében hiba van, az ember munkásságát a legkomolyabb veszély fenyegeti. Ez az értékes és az emberiségre leghasznosabb

¹ Címe: *Mõnda nõdra mõistulikkude laste eest hoolekandest ja nende kasvatusest.*"

gépezet megérdemli, úgy a szakemberek, valamint a nagy társadalom részéről is a legönzetlenebb védelmet. *Dr. Oláh* Gusztáv miniszteri tanácsos, a Magyar Elmeorvosok Országos Egyesületének elnöke ismertette ezután az elmeegógyintézetek mai helyzetét és azt az állapotot, hogy az elmeegógyintézetbe került egyén egész életén át kénytelen magán viselni az elmeegógyintézet bélyegét, még abban az esetben is, ha valamely intézetről gyógyultan távozott. Az elmeegógyintézeteknek ezt a megbélyegző hatását eddig csakis a törvények kijátszásával lehetett ellensúlyozni. A most megalakítandó Elmevédelmi Ligának lesz a feladata, hogy a köztudatba bevigye azt a gondolatot, hogy az elmebaj éppoly emberi betegség, mint más könnyebb, vagy súlyosabb természetű baj és semmi sem indokolja a társadalomnak az elmebajból kigyógyultakkal szemben tanúsított eddigi gondolkodását. *Dr. Fabiny* Rudolf főorvos ismertette ezután a Liga alapszabálytervezetét és kifejtette azt is, hogy a Liga a Magyar Gyógypedagógiai Társasággal mindenkor karöltve kíván működni. A Liga fővédőjének, *Csernoch* János bíboros hercegprímást, védőknek pedig *dr. Ravasz* László református, *dr. Raffay* Sándor evangélikus püspököket, *Vass* József miniszter, stb. kérte fel az alakuló gyűlés vezetésére. A liga elnöke *Dr. Moravcsik* E. Emil egyetemi tanár, ügyvezető elnöke *Dr. Oláh* Gusztáv miniszteri tanácsos, alelnökök: *dr. Imre* Sándor államtitkár és *dr. Rottenbiller* Fülöp h. államtitkár, a Magyar Gyógypedagógiai Társaság elnökei, titkár: *dr. Fabiny* Rudolf lettek. A Liga a Társaság két elnökének a megválasztásán kívül azzal is kifejezésre juttatta azt a törekvését, hogy Társaságunkkal kapcsolatot teremtsen, hogy választmányába beválasztotta *Deschenszky* Ferenc, *Schannen* Péter, *Schulmann* Adolf, *Tóth* Zoltán, *Ungermann* József, *dr. Szondi* Lipót, *dr. Gangel* Ödön, *dr. Máday* István, *Koleszár* József és *Éltes* Mátyás tagtársakat. Az Elmevédelmi Liga működéséhez a Társaság részéről minden jót kívánunk.

Dr. Moede. A berlini műgyetem pszihotehnikai intézetének vezető professzora, *Moede* tartotta e hó 21-én és 22-én *Industrielle Psychotechnik* címen igen érdekes előadását. Bevezető szavaiban hangsúlyozta annak a köz- és a magánérdek szempontjából egyenlő fontos voltát, hogy a termelésbe már régóta bevezetett tudományos anyag- és gépvizsgálat mellé a legértékesebb munkafaktornak, az embernek, tudományos vizsgálata is csatoltassék. Az ezen szűkségletből fakadt új tudomány az ipari pszihotehnika feladatát 3 csoportba foglalható műveletekkel oldja meg. Nevezetesen vizsgálja a munka elvégzésére jelentkező újoncok testi és lelki pályaképeségét, vizsgálja a munka elvégzéséhez szükséges teljesítményeknek a fiziológia, pszichológia és mechanika törvényeinek tekintetbe vételével legcélszerűbbnek látszó kiviteli módját és végül a munka helyét — megint csak a pszichológia és fiziológia törvényeinek figyelembe vételével — úgy rendezi be, hogy az a munka elvégzése elé minél kevesebb nehézséget állítson. Ezen kívül az ipari pszihotehnika azt is kikeresi, hogy az újoncok milyen módon vezethetők be legrövidebb idő alatt, legkisebb munkabefektetéssel és legjobb tanulási eredményt ígérő módon, választott iparukba. Előadó reményéhez, mely szerint az ipari pszihotehnika, ez a munkaadók és munkások érdekeit egyaránt szolgáló törekvés alkalmas terület lesz a társadalom e két osztályának békés és szeretetteljes együttműködésében való találkozására, a hallgatóság legnagyobb része szívesen csatlakozott. *Focher dr.*

Gyászrovat. Lapunk utolsó számának megjelenése (1923 aug.) óta több gyász-esetről kell beszámolnunk. Okt. 2-án elhunyt *Borbély Sándorné sz. kissólymosi Sebest* Vilma urhölgy, a snk váci kir. orsz. intézete igazgatójának hitvese, életének 47. évében. — Okt. 3-án meghalt *Kelemen Ignác* gyp. tanár, a budapesti áll. kisegítő-iskolának megalapítása óta tanára, életének 56. évében. — Jan. 29-én elhalálozott *Ellenbach János*, lapunk felelős szerkesztőjének édesatyja, 79 éves korában Ikrényben. — Márc. 30-án hirtelen elhunyt *Mlinkó István*, a snk egri intézetének egyik megalapítója és kezdettől fogva igazgatója, életének 53. évében. Nyugodjanak békében!

Szerkesztői üzenet.

Kedves olvasóinknak és tagtársainknak, akik édesatyja elhunytával kegyesek voltak részvétliratot intézni hozzám, ezúton is hálás köszönetet mond a felelős szerkesztő. — N. D. A tanácsadó rovata ezúttal helyszűke miatt kimaradt. Következő számunkban válaszolunk.

Felelős szerkesztő: ÉLTES MÁTYÁS. — Szerkesztőtárs: UNGERMANN JÓZSEF. — A kiadóhiv. vezetője: ZSENATY DEZSŐ. — Szerk. és kiadóh.: Bpest VIII, Mosonyi-u. 6.